

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

26

YASAMA YILI

1

SIRA SAYISI: 313

**Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı
Konya Milletvekili Ahmet Davutoğlu ve Grup
Başkanvekilleri Giresun Milletvekili Nurettin
Canikli, Amasya Milletvekili Mehmet Naci Bostancı,
Aksaray Milletvekili İlknur İnceöz, Çanakkale
Milletvekili Bülent Turan ve Tokat Milletvekili
Coşkun Çakır ile 310 Milletvekilinin; Türkiye
Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına
Dair Kanun Teklifi (2/1028) ve Anayasa Komisyonu
Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1028 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Genel Gerekçesi10
- Madde Gerekçeleri11

• Anayasa Komisyonu Raporu12

• Ek Görüşler ve Muhalefet Şerhi22

• Teklif Metni46

• Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin46

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

<i>Ahmet Davutoğlu</i>	<i>Nurettin Canikli</i>	<i>Mehmet Naci Bostancı</i>
Konya	Giresun	Amasya
<i>İlknur İnceöz</i>	<i>Bülent Turan</i>	<i>Coşkun Çakır</i>
Aksaray	Çanakkale	Tokat
<i>Numan Kurtulmuş</i>	<i>Mehmet Şimşek</i>	<i>Yalçın Akdoğan</i>
Ordu	Gaziantep	Ankara
<i>Yıldırım Tuğrul Türkeş</i>	<i>Lütfi Elvan</i>	<i>Bekir Bozdağ</i>
Ankara	Mersin	Yozgat
<i>Sema Ramazanoğlu</i>	<i>Fikri Işık</i>	<i>Süleyman Soylu</i>
Denizli	Kocaeli	Trabzon
<i>Fatma Güldemet Sarı</i>	<i>Mustafa Elitaş</i>	<i>Berat Albayrak</i>
Adana	Kayseri	İstanbul
<i>Akif Çağatay Kılıç</i>	<i>Faruk Çelik</i>	<i>Bülent Tüfenkci</i>
Samsun	Şanlıurfa	Malatya
<i>Efkan Ala</i>	<i>Mahir Ünal</i>	<i>Naci Ağbal</i>
Bursa	Kahramanmaraş	Bayburt
<i>Veysel Eroğlu</i>	<i>Binali Yıldırım</i>	<i>Mustafa Şentop</i>
Afyonkarahisar	İzmir	İstanbul
<i>Ramazan Can</i>	<i>Hasan Karal</i>	<i>Murat Alparslan</i>
Kırıkkale	Rize	Ankara
<i>Sami Çakır</i>	<i>Abdurrahman Öz</i>	<i>Fevzi Şanverdi</i>
Kocaeli	Aydın	Hatay
<i>Veysi Kaynak</i>	<i>Süreyya Sadi Bilgiç</i>	<i>Ebubekir Bal</i>
Kahramanmaraş	Isparta	Diyarbakır
<i>Halil Eldemir</i>	<i>Mehmet Demir</i>	<i>Fehmi Kıpççı</i>
Bilecik	Kırıkkale	Bolu
<i>Ömer Serdar</i>	<i>Mehmet Müezzinoğlu</i>	<i>Mustafa Savaş</i>
Elazığ	Bursa	Aydın
<i>Mehmet Doğan Kubat</i>	<i>Mehmet Ali Pulcu</i>	<i>Ayşe Sula Köseoğlu</i>
İstanbul	İstanbul	Trabzon
<i>Jülide Sarıeroğlu</i>	<i>Aydın Ünal</i>	<i>Markar Eseyan</i>
Ankara	Ankara	İstanbul

<i>Osman Aşkın Bak</i>	<i>İsrafil Kışla</i>	<i>Ejder Açıkkapı</i>
Rize	Artvin	Elazığ
<i>Abdullah Ağralı</i>	<i>Sabri Öztürk</i>	<i>Hüseyin Özbakır</i>
Konya	Giresun	Zonguldak
<i>Mahmut Atilla Kaya</i>	<i>Mehmet Habib Soluk</i>	<i>Hikmet Ayar</i>
İzmir	Sivas	Rize
<i>Çiğdem Karaaslan</i>	<i>Recep Şeker</i>	<i>Tamer Dağlı</i>
Samsun	Karaman	Adana
<i>Ayşe Doğan</i>	<i>Cemil Yaman</i>	<i>İbrahim Halil Fırat</i>
Tekirdağ	Kocaeli	Adıyaman
<i>Hacı Osman Akgül</i>	<i>Cihan Pektaş</i>	<i>Emrullah İşler</i>
Gümüşhane	Gümüşhane	Ankara
<i>Abdulkadir Yüksel</i>	<i>İbrahim Aydemir</i>	<i>Ahmet Eşref Fakıbaba</i>
Gaziantep	Erzurum	Şanlıurfa
<i>Zeyid Aslan</i>	<i>Özcan Ulupınar</i>	<i>Ahmet Arslan</i>
Tokat	Zonguldak	Kars
<i>Hatice Dudu Özkal</i>	<i>Ali Ercoşkun</i>	<i>Ahmet Gündoğdu</i>
Afyonkarahisar	Bolu	Ankara
<i>Cesim Gökçe</i>	<i>Zeki Aygün</i>	<i>İlyas Şeker</i>
Ağrı	Kocaeli	Kocaeli
<i>Mehmet Erdem</i>	<i>Sami Dedeoğlu</i>	<i>İsmail Emrah Karayel</i>
Aydın	Kayseri	Kayseri
<i>Hurşit Yıldırım</i>	<i>Ayşenur Bahçekapılı</i>	<i>İsmail Bilen</i>
İstanbul	İstanbul	Manisa
<i>Mustafa Köse</i>	<i>Fikri Demirel</i>	<i>Orhan Karasayar</i>
Antalya	Yalova	Hatay
<i>İsmail Tamer</i>	<i>Yusuf Selahattin Beyribey</i>	<i>Selim Dursun</i>
Kayseri	Kars	Sivas
<i>Ravza Kavakcı Kan</i>	<i>Fevai Arslan</i>	<i>Mehmet Öntürk</i>
İstanbul	Düzce	Hatay
<i>Mustafa Şükrü Nazlı</i>	<i>Şahin Tin</i>	<i>Cemal Öztürk</i>
Kütahya	Denizli	Giresun
<i>Kerem Ali Sürekli</i>	<i>Enver Fehmioğlu</i>	<i>Hamza Dağ</i>
İzmir	Bingöl	İzmir
<i>Ahmet Sami Ceylan</i>	<i>Muhammet Balta</i>	<i>Nihat Öztürk</i>
Çorum	Trabzon	Muğla

<i>Ertan Aydın</i>	<i>Adnan Günnar</i>	<i>Haluk İpek</i>
Ankara	Trabzon	Amasya
<i>Abdulhamit Gül</i>	<i>Yıldız Seferinoğlu</i>	<i>Yusuf Başer</i>
Gaziantep	İstanbul	Yozgat
<i>Ali İhsan Yavuz</i>	<i>Abdullah Nejat Koçer</i>	<i>Hüseyin Samani</i>
Sakarya	Gaziantep	Antalya
<i>Sena Nur Çelik</i>	<i>Mustafa Hilmi Dülger</i>	<i>Adem Yeşildal</i>
Antalya	Kilis	Hatay
<i>Burhanettin Uysal</i>	<i>Mehmet Akyürek</i>	<i>Mehmet Akif Yılmaz</i>
Karabük	Şanlıurfa	Kocaeli
<i>Ertuğrul Soysal</i>	<i>Abdullah Başcı</i>	<i>Tülay Kaynarca</i>
Yozgat	İstanbul	İstanbul
<i>Mihrimah Belma Satır</i>	<i>Zehra Taşkesenlioğlu</i>	<i>Recep Konuk</i>
İstanbul	Erzurum	Karaman
<i>Metin Çelik</i>	<i>Fatma Benli</i>	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i>
Kastamonu	İstanbul	Bursa
<i>Selahattin Minsolmaz</i>	<i>Serap Yaşar</i>	<i>Adnan Boynukara</i>
Kırklareli	İstanbul	Adıyaman
<i>Ceyda Bölünmez</i>	<i>Metin Külünk</i>	<i>İsmet Uçma</i>
Mardin	İstanbul	İstanbul
<i>Nurettin Yaşar</i>	<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Aziz Babuşcu</i>
Malatya	Bursa	İstanbul
<i>Cemalettin Kani Torun</i>	<i>Azmi Ekinci</i>	<i>Erol Kaya</i>
Bursa	İstanbul	İstanbul
<i>Hüseyin Kocabıyık</i>	<i>Feyzullah Kıyıklık</i>	<i>Rafet Sezen</i>
İzmir	İstanbul	Edirne
<i>Nazım Maviş</i>	<i>Yılmaz Tezcan</i>	<i>Recep Uncuoğlu</i>
Sinop	Mersin	Sakarya
<i>Ahmet Hamdi Çamlı</i>	<i>Uğur Aydemir</i>	<i>Hüseyin Filiz</i>
İstanbul	Manisa	Çankırı
<i>İmran Kılıç</i>	<i>Emine Nur Günay</i>	<i>Hasan Sert</i>
Kahramanmaraş	Eskişehir	İstanbul
<i>Necip Kalkan</i>	<i>Kasım Bostan</i>	<i>Hasan Turan</i>
İzmir	Balıkesir	İstanbul
<i>Ahmet Tan</i>	<i>İshak Gazel</i>	<i>Haydar Ali Yıldız</i>
Kütahya	Kütahya	İstanbul

<i>Hasan Basri Kurt</i>	<i>Mücahit Durmuşoğlu</i>	<i>Hacı Bayram Türkoğlu</i>
Samsun	Osmaniye	Hatay
<i>Halis Dalkılıç</i>	<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i>	<i>Kemalettin Yılmaztekin</i>
İstanbul	Kocaeli	Şanlıurfa
<i>Fuat Köktaş</i>	<i>Ayşe Keşir</i>	<i>Hülya Nergis</i>
Samsun	Düzce	Kayseri
<i>Metin Gündoğdu</i>	<i>Ahmet Demircan</i>	<i>Halil Etyemez</i>
Ordu	Samsun	Konya
<i>Atay Uslu</i>	<i>Serkan Bayram</i>	<i>Muhammet Uğur Kaleli</i>
Antalya	Erzincan	Konya
<i>Nursel Reyhanlıoğlu</i>	<i>Nurettin Aras</i>	<i>Ahmet Sorgun</i>
Kahramanmaraş	Iğdır	Konya
<i>Sait Yüce</i>	<i>Abdullah Öztürk</i>	<i>Mustafa İsen</i>
Isparta	Kırıkkale	Sakarya
<i>Canan Candemir Çelik</i>	<i>Mehmet İlker Çitil</i>	<i>Orhan Kırçalı</i>
Gaziantep	Kahramanmaraş	Samsun
<i>Sema Kırıcı</i>	<i>Fatih Şahin</i>	<i>Lütfiye İlksen Ceritoğlu Kurt</i>
Balıkesir	Ankara	Çorum
<i>Nevzat Ceylan</i>	<i>İbrahim Mustafa Turhan</i>	<i>Nureddin Nebati</i>
Ankara	İzmir	İstanbul
<i>Murat Baybatur</i>	<i>Yusuf Beyazıt</i>	<i>Bayram Özçelik</i>
Manisa	Tokat	Burdur
<i>Salih Fırat</i>	<i>Mahmut Kaçar</i>	<i>Lütfiye Selva Çam</i>
Adıyaman	Şanlıurfa	Ankara
<i>Leyla Şahin Usta</i>	<i>Nihat Zeybekci</i>	<i>Mehmet Muş</i>
Konya	Denizli	İstanbul
<i>Mehmet Şükrü Erdinç</i>	<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>Metin Bulut</i>
Adana	İstanbul	Elazığ
<i>Hulusi Şentürk</i>	<i>Erkan Kandemir</i>	<i>Burhan Kuzu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Hüseyin Şahin</i>	<i>Mehmet Mehdi Eker</i>	<i>Muhammet Emin Akbaşoğlu</i>
Bursa	İstanbul	Çankırı
<i>Şahap Kavcıoğlu</i>	<i>Reşat Petek</i>	<i>Bennur Karaburun</i>
Bayburt	Burdur	Bursa
<i>Alim Tunç</i>	<i>Recai Berber</i>	<i>Faruk Çaturoğlu</i>
Uşak	Manisa	Zonguldak

<i>İbrahim Halil Yıldız</i>	<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Celalettin Güvenç</i>
Şanlıurfa	Konya	Kahramanmaraş
<i>Hilmi Bilgin</i>	<i>Mehmet Altay</i>	<i>Talip Küçükcan</i>
Sivas	Uşak	Adana
<i>Abdulkadir Akgül</i>	<i>Ekrem Erdem</i>	<i>Şamil Tayyar</i>
Yozgat	İstanbul	Gaziantep
<i>Mehmet Emin Şimşek</i>	<i>Mürteza Zengin</i>	<i>Vedat Bilgin</i>
Muş	İstanbul	Ankara
<i>Hüsnüye Erdoğan</i>	<i>Hacı Ahmet Özdemir</i>	<i>Mustafa Serdengeçti</i>
Konya	Konya	Aksaray
<i>Mustafa Açıkgöz</i>	<i>Ebubekir Gizligider</i>	<i>Suat Önal</i>
Nevşehir	Nevşehir	Osmaniye
<i>Orhan Atalay</i>	<i>Gökcen Özdoğan Enç</i>	<i>Ahmet Uzer</i>
Ardahan	Antalya	Gaziantep
<i>Mehmet Erdoğan</i>	<i>Mustafa Şahin</i>	<i>Alpaslan Kavaklıoğlu</i>
Gaziantep	Malatya	Niğde
<i>Yasin Aktay</i>	<i>Fatma Betül Sayan Kaya</i>	<i>Orhan Miroğlu</i>
Siirt	İstanbul	Mardin
<i>Vural Kavuncu</i>	<i>Cahit Özkan</i>	<i>Salih Çetinkaya</i>
Kütahya	Denizli	Kırşehir
<i>Faruk Özlü</i>	<i>Mevlüt Çavuşoğlu</i>	<i>İsmet Yılmaz</i>
Düzce	Antalya	Sivas
<i>Ali Özkaya</i>	<i>Ali İhsan Arslan</i>	<i>Mehmet Babaoğlu</i>
Afyonkarahisar	Ankara	Konya
<i>Salih Cora</i>	<i>Mustafa Baloğlu</i>	<i>Osman Mesten</i>
Trabzon	Konya	Bursa
<i>Oktay Çanak</i>	<i>Erdoğan Özege</i>	<i>Öznur Çalık</i>
Ordu	Niğde	Malatya
<i>Necdet Ünüvar</i>	<i>Mustafa Ilıcalı</i>	<i>Mehmet Uğur Dilipak</i>
Adana	Erzurum	Kahramanmaraş
<i>Osman Boyraz</i>	<i>Tahir Öztürk</i>	<i>Mustafa Ataş</i>
İstanbul	Elazığ	İstanbul
<i>Taner Yıldız</i>	<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Vedat Demiröz</i>
Kayseri	İstanbul	Bitlis
<i>Celil Göçer</i>	<i>Hasan Özyer</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>
Tokat	Muğla	Bartın

<i>Hakan Çavuşoğlu</i>	<i>Mahmut Poyrazlı</i>	<i>Hüseyin Bürge</i>
Bursa	Balıkesir	İstanbul
<i>Cengiz Aydoğdu</i>	<i>Mehmet Metiner</i>	<i>Mehmet Galip Ensarioğlu</i>
Aksaray	İstanbul	Diyarbakır
<i>Ergün Taşcı</i>	<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>İbrahim Aydın</i>
Ordu	Sakarya	Antalya
<i>Fatma Seniha Nukhet Hotar</i>	<i>Ali Aydınlioğlu</i>	<i>Hayati Yazıcı</i>
İzmir	Balıkesir	İstanbul
<i>Ataullah Hamidi</i>	<i>Ömer Ünal</i>	<i>Burhan Kayatürk</i>
Batman	Konya	Van
<i>Cemil Çiçek</i>	<i>Mehmet Ali Şahin</i>	<i>Metin Akgün</i>
Ankara	Karabük	Tekirdağ
<i>Murat Demir</i>	<i>Cevdet Yılmaz</i>	<i>Orhan Deligöz</i>
Kastamonu	Bingöl	Erzurum
<i>Mustafa Yeneroğlu</i>	<i>Salim Uslu</i>	<i>Ahmet İyimaya</i>
İstanbul	Çorum	Ankara
<i>Durmuş Ali Sarıkaya</i>	<i>Ahmet Aydın</i>	<i>Ali Cumhur Taşkın</i>
İstanbul	Adıyaman	Mersin
<i>Ali Babacan</i>	<i>Sebahattin Karakelle</i>	<i>Selçuk Özdağ</i>
Ankara	Erzincan	Manisa
<i>Harun Karaca</i>	<i>Reşit Polat</i>	<i>Şirin Ünal</i>
İstanbul	Kilis	İstanbul
<i>Taha Özhan</i>	<i>Murat Göktürk</i>	<i>Harun Karacan</i>
Malatya	Nevşehir	Eskişehir
<i>Hacı Özkan</i>	<i>Mehmet Kasım Gülpınar</i>	<i>Mustafa Yel</i>
Mersin	Şanlıurfa	Tekirdağ
<i>Şaban Dışlı</i>	<i>Recep Akdağ</i>	<i>Ayhan Gider</i>
Sakarya	Erzurum	Çanakkale
<i>Mehmet Özhasseki</i>	<i>Nabi Avcı</i>	<i>Mikail Arslan</i>
Kayseri	Eskişehir	Kırşehir
<i>Mehmet Ali Cevheri</i>	<i>Beşir Atalay</i>	<i>Hakkı Köylü</i>
Şanlıurfa	Van	Kastamonu
<i>Halil Özcan</i>	<i>Ömer Çelik</i>	<i>Zekeriya Birkan</i>
Şanlıurfa	Adana	Bursa
	<i>İsmail Aydın</i>	
	Bursa	

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYON (2/1028)	
ESAS	Anayasa Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Anayasaya göre, yasama dokunulmazlığının amacı, milletvekillerini keyfi ve asılsız ceza kovuşturmalarından ve tutuklamalardan korumak suretiyle parlamento çalışmalarının güvenliğini sağlamaktır. Yasama dokunulmazlığı, gerçekte bundan yararlanan milletvekilinin kişisel yararı için değil, “kamu yararı” için benimsenmiş bir kurumdur. Bu sebeple, milletvekiline mutlak manada koruma değil, sadece milletvekilliği süresince bir koruma sağlanmakta, bu süre içerisinde zamanaşımı işletilmemekte, delillerin toplanması gibi bazı soruşturma işlemlerinin yapılması mümkün olmaktadır.

“Yasama dokunulmazlığı” bir hukuki müessese olarak benimsenirken, beraberinde “dokunulmazlığın kaldırılması” usulüne de yer verilmiştir. Türkiye uygulamasında, özellikle, “kamuoyunda uyandıracakı etki” dikkate alınarak, milletvekili dokunulmazlığının kaldırılması, daha doğru bir ifade ile milletvekilinin soruşturulmasına ve yargılanmasına izin verilmesi mümkün kabul edilmektedir. Gerek önceki Türkiye Büyük Millet Meclisi mevzuatında (Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü), gerek uygulamalarında, gerekse Anayasa Mahkemesinin konuya dair kararlarında bu husus açık bir şekilde takip edilebilmektedir.

Türkiye, tarihinin en büyük ve en kapsamlı, terörle mücadelesini yürütürken, bazı milletvekillerinin seçilmeden önce ya da seçildikten sonra yapmış oldukları teröre manevi ve moral destek manasındaki açıklamaları, bazı milletvekillerinin teröre ve teröristlere fiili manada destek ve yardımları, bazı milletvekillerinin ise şiddet çağrıları kamuoyunda büyük infial meydana getirmektedir. Türkiye kamuoyu milletvekillerinden, her şeyden önce, terörü ve teröristi destekleyen, şiddete çağrı yapan milletvekillerinin dokunulmazlığı istismar ettiğini düşünmekte, bu tür fiilleri olanların yargılanmasına Meclis tarafından izin verilmesini talep etmektedir. Böyle bir talep karşısında, Meclis’in sessiz kalması düşünülemez. Nitekim, birçok milletvekili, siyasi partilerin yöneticileri dokunulmazlık dosyalarının ele alınmasını ve dokunulmazlıkların kaldırılmasını talep etmiştir.

Dokunulmazlık dosyalarının ele alınması ve dokunulmazlıkların kaldırılması yönündeki talep terör ve şiddetle ilişkili dosyalar bakımından gündeme getirilmiş olmakla beraber, hem bu türden dosyaları bulunan siyasetçiler, hem de başka bazı siyasetçiler tarafından, “mevcut bütün dokunulmazlık dosyalarının kaldırılması” yönünde talepler de dile getirilmiştir. Terörle mücadele kapsamındaki dokunulmazlık dosyalarında dokunulmazlığın kaldırılması ve yargının önünün açılması öncelikli olmakla beraber, “bütün dosyaların dokunulmazlığının kaldırılması”nı talep edenlerin de desteğinin sağlanması ve özellikle dokunulmazlığı kaldırılmayan dosyalar üzerinden bir siyasi istismarın önünün kesilmesini temin için bütün dokunulmazlık dosyalarında dokunulmazlıkların kaldırılmasının doğru olacağı düşünülmüştür.

Anayasa ve İçtüzük’te, dokunulmazlığın kaldırılmasına dair süreç ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve bunun belli süreler içinde sonuçlandırılması öngörülmüştür. Buna göre, kısaca, Karma Komisyonun toplanması, Hazırlık Komisyonu oluşturulması, hazırlanan raporun Karma Komisyonda değerlendirilip karara bağlanması ve Genel Kurulda her bir fezlekenin ayrı ayrı ve birden fazla kişi ihtiva eden fezlekelerde de her bir kişinin durumunun ayrı ayrı görüşülüp konuşulması ve oylanması gerekmektedir. Bugün itibarıyla Karma Komisyonda beş yüz altmış iki (562) fezleke bulunmaktadır. Karma Komisyon aşamasında çalışma süresi hariç tutularak sadece Genel Kurul bakımından bir hesaplama yapıldığında,

her bir fezleke için asgari bir saat süreden hesaplama yapıldığında, toplam beş yüz altmış iki (562) Genel Kurul saatinin fezleke görüşmelerine ayrılması gerekecektir. Genel Kurul çalışmalarındaki uygulamalardan hareketle, Gündem'in tamamı fezleke görüşmelerine ayrılmış olsa, günde altı civarında fezleke görüşülebileceği, bunun ise yaklaşık doksan dört günü bulacağı anlaşılmaktadır. Bu ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin haftada üç gün çalıştığı dikkate alındığında otuz haftadan fazla bir sürenin fezlekelere ayrılması ve bu süre içinde başka bir çalışma yürütülememesi anlamına gelecektir. Sonuç olarak, dokunulmazlık dosyalarının tamamının Anayasa ve İçtüzük'teki olağan usulle kaldırılması Meclis çalışmalarını sekiz aya yakın bir süre engelleyecektir.

Dokunulmazlık dosyalarının başta terörle ilişkili olanlar olmak üzere tamamının kaldırılması ve aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarının tıkanmasına da fırsat verilmemesi bir arada dikkate alındığında Anayasaya geçici bir madde eklemek suretiyle bir çözüm düşünülmektedir. Anayasaya eklenecek bir geçici madde ile, hem bütün dokunulmazlık dosyalarında dokunulmazlık kaldırılmış olacak, hem de uzun bir süreç sebebiyle Meclis çalışmaları tıkanmış olmayacaktır.

Anayasa değişikliği teklifi, terörle mücadele konusundaki yoğun bir kamuoyu beklentisini karşılamak, bu amacın gerçekleştirilmesini gölgeleyecek spekülasyon ve istismarların önüne geçilmek, dokunulmazlık konusunda bir adım atılırken Meclis çalışmalarının tıkanmasının önüne geçmek düşüncesiyle hazırlanmış ve sunulmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Anayasanın 83 ve 85'inci maddeleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 131 ila 138'inci maddelerinde yasama dokunulmazlığı ve bu amaçla düzenlenen tezkerelerinin görüşülme usul ve esasları düzenlenmiştir. Buna göre, Anayasa ve İçtüzük'te, Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon ve Genel Kurul gündemine giren, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına / ertelenmesine ilişkin olarak gerek Karma Komisyonunda ve gerekse Karma Komisyonun raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında uzun bir süreç bulunmaktadır.

Madde ile bu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihte, izne tabi suçlar bakımından idari mercilerden, başsavcılıklardan ve mahkemelerden Adalet Bakanlığı'na intikal ettirilerek dokunulmazlığının kaldırılması talep edilen dosyalardan başlamak üzere, Adalet Bakanlığı'nda, Başbakanlık'ta, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nda, Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonunda bulunan bütün yasama dokunulmazlığı dosyalarıyla ilgili olarak İçtüzük'te öngörülen usul uygulanmaksızın ve herhangi bir ayırım yapılmaksızın bütün milletvekillerine ait yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması amaçlanmaktadır.

Bu şekilde dokunulmazlığı kaldırılan dosyalar bakımından, Anayasa ve İçtüzük'teki usullere göre dokunulmazlığın kaldırılması üzerine uygulanan "İptal İstemi" başlıklı Anayasanın 85. maddesinin uygulanamayacağı da açıktır. Zira bu madde, dokunulmazlığın Anayasa ve İçtüzük hükümlerine göre kaldırılması halinde, bu sürecin ilgili mevzuata göre Anayasa Mahkemesi'nce denetlenmesini öngörmektedir; mevcut usulün ve hükümlerin dışında bir yolla, Anayasaya bir hüküm eklenmesi yani Anayasanın 83'üncü maddesine bir istisna getirilmesi suretiyle dokunulmazlığın kaldırılması halinde Anayasanın 85'inci maddesinin uygulanma kabiliyeti kalmamaktadır.

Madde 2- Madde, yürürlük ve halkoylamasına ilişkindir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

2/5/2016

Esas No: 2/1028

Karar No: 4

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Konya Milletvekili Ahmet DAVUTOĞLU, Grup Başkanvekilleri Giresun Milletvekili Nurettin CANİKLİ, Amasya Milletvekili Mehmet Naci BOSTANCI, Aksaray Milletvekili İlknur İNCEÖZ, Çanakkale Milletvekili Bülent TURAN ve Tokat Milletvekili Coşkun ÇAKIR ile 310 milletvekili tarafından hazırlanan ve 12/04/2016 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan, Başkanlıkça 14/04/2016 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen 2/1028 esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, İstanbul Milletvekili Mustafa ŞENTOP başkanlığında toplanan Komisyonumuzun 28/04/2016 ve 2/05/2016 tarihli toplantılarında; Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ, Başbakanlık ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

2/1028 esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yasama dokunulmazlığı konusunu düzenlemektedir. Bilindiği üzere, yasama dokunulmazlığının amacı; milletvekillerini keyfi ve asılsız ceza kovuşturmalarından ve tutuklamalardan korumak suretiyle parlamento çalışmalarının güvenliğini sağlamaktır. Bu kurum, yasama dokunulmazlığından yararlanan milletvekilinin kişisel yararı için değil, kamu yararını korumak için ihdas edilmiştir. Bu sebeple, milletvekiline mutlak manada koruma değil, sadece milletvekilliği süresince bir koruma sağlanmakta, bu süre içerisinde zamanaşımı işletilmemekte, delillerin toplanması gibi bazı soruşturma işlemlerinin yapılması da mümkün olabilmektedir.

Yasama dokunulmazlığının diğer bir amacı da milletvekillerinin iktidarlar tarafından tahrik edilebilecek keyfi, zamansız ve esassız suç isnadı altında bırakılarak, ceza kovuşturmalarıyla, geçici bir süre için de olsa, yasama çalışmalarından alıkonulmasını önlemek; hükûmetin iktidar gücünü kullanarak yasama organında çoğunluğu elde etmek için muhalefette kalan milletvekillerini Meclisten uzak bulundurmasını veya isnat ciddiyetini gözetmeksizin suç isnat ederek tutuklama ve cezalandırma tehdidiyle manevi bir baskı yaparak onların oylarına tesir etmesini engellemek; milletin temsilcilerine görevlerini yapabilmeleri için tam bir güven ve hürriyet sağlamaktır. Yoksa suç işlemlerini teşvik etmek ve yargı organlarına karşı korumak değildir.

Teklif ve gerekçesi incelendiğinde yasama dokunulmazlığıyla ilgili olarak;

- Maddenin yürürlüğe girdiği tarihte; ilgili mercilere intikal etmiş yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyaları bulunan milletvekilleri hakkında, Anayasa'nın 83'üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmünün uygulanmaması ve dolayısıyla yargılamaya önündeki anayasal engellerin kaldırılmasının,

- Hâlihazırda Adalet Bakanlığında, Başbakanlıkta, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında, Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyonunda bulunan yasama dokunulmazlığı dosyalarıyla ilgili olarak Anayasa ve İçtüzükte öngörülen yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin usulün uygulanmaması ve bu dosyaların gereğinin yapılması amacıyla yetkili mercilere iade edilmesinin,

- Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyaların gereğinin yapılması amacıyla yetkili merciine iade usulü düzenlenerek iade işleminin, usul ekonomisi gözetilerek dosyanın bulunduğu makamca, dosyanın kendisine intikal sürecinin geriye doğru işletilmesi suretiyle yapılacağının,

öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Görüşmelerin usulüne ilişkin olarak, Kanun Teklifi'nin geneli ve maddeleri üzerinde konuşma süresinin Anayasa Komisyonu üyesi olmayan milletvekilleri için 5'er dakika ile sınırlandırılması kabul edilmiştir. Komisyon görüşmelerinde tam tutanak tutulmuştur.

Teklif'in geneli üzerindeki görüşmelere geçilirken verilen Anayasa'ya aykırılık önergesi işleme alınmış, ancak önerge, Teklif'in geneli üzerinde yapılan görüşmeler bittikten sonra oylanmıştır. Konuya ilişkin yapılanlar raporun ilgili bölümünde yer almaktadır.

Toplantıyı açış konuşmasında Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Mustafa ŞENTOP tarafından;

- Bir suç işlediği varsayılan milletvekili hakkında önce bir soruşturma fezlekesi düzenlendiği, bu fezlekelerin Cumhuriyet başsavcılıklarınca düzenlenebileceği gibi milletvekili seçilmesinden önce yargılanmasına başlanılan ancak ilgili kişi, milletvekili seçildiği için duran bir yargılamadan da olabileceği, her iki durumda da bir durma kararı veya soruşturma fezlekesi düzenlendiği, sırasıyla önce ilgili Cumhuriyet başsavcılığınca, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderildiği, buradan da Adalet Bakanlığı vasıtasıyla Başbakanlığa dosya ve ekinin gönderildiği, Başbakanlığın da dosyayı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına intikal ettirdiği,

- Cumhuriyet savcılıkları, mahkemeler ve idari mercilerden Meclis Başkanlığına gelen ve esas numarası alan yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki tezkerelerin TBMM İçtüzüğü'nün 51'inci maddesi uyarınca Gelen Kâğıtlar Listesinin; 10, 30, 41, 45, 50, 58, 66, 68, 74, 80, 86, 89, 94, 99 ve 100 numaralarında yayımlanmış olduğu, yeni havaleler oldukça aynı usulle Gelen Kâğıtlar Listesinde yayımlandığı,

- Söz konusu dosyalar üzerinde yapılan incelemeye göre; Adalet ve Kalkınma Partisi Grubuna mensup milletvekillerine ait 46, Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup milletvekillerine ait 179, Halkların Demokratik Partisi Grubuna mensup milletvekillerine ait 354, Milliyetçi Hareket Partisi Grubuna mensup milletvekillerine ait 17 ve bir bağımsız milletvekiline ait 5 adet soruşturma fezlekesi ve eki dosyalar bulunduğu,

- Karma Komisyon uhdesinde hâlihazırda 600 dosyanın olduğu, bu sayının her geçen gün arttığı,

- Hakkında dosya düzenlenen milletvekili sayısı açısından partilere göre dağılıma bakıldığında ise 27 Adalet ve Kalkınma Partisi, 51 Cumhuriyet Halk Partisi, 49 Halkların Demokratik Partisi ve 7 Milliyetçi Hareket Partisi gruplarına mensup milletvekillerine ve 1 adet de bağımsız milletvekiline ait olmak üzere toplam 135 farklı milletvekili hakkında fezleke düzenlendiği,

- Yine, uygulamada çoklu dosya olarak tanımlanan ve birden fazla milletvekilini içeren fezleke ve dosyaların ise 44 adet olduğu,

- Dosyaların geldiği kaynağa göre iddia ve yargılama mercileri açısından bakıldığında 5'inin idari mercilerden, 538'inin yerel Cumhuriyet başsavcılıklarından, 4'ünün Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından, 2'sinin sulh ceza mahkemelerinden, 37'sinin asliye ceza mahkemelerinden, 11'inin ağır ceza mahkemelerinden ve 3'ünün de Yargıtay ceza dairelerinden geldiği,

- Dosyaların bir kısmının soruşturma fezlekeleri, bir kısmının da yargılama devam ederken verilen durma kararlarından ibaret olduğu,

- 26'ncı Yasama Dönemine ait devredilenler dâhil olmak üzere, dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili dosya içeriklerine girmeksizin güncel istatistiklerin Anayasa Komisyonunun resmî internet sayfasında yayımlandığı,

ifade edilmiştir.

Teklif'in geneli üzerinde yapılan görüşmelerde söz alan Teklif'in ilk imza sahiplerinden Amasya Milletvekili Mehmet Naci BOSTANCI tarafından;

- Konunun esasen kamuoyuna intikal etmiş durumda olduğu, çünkü dokunulmazlıklara ilişkin olarak bir süre önce bütün partilerin ziyaret edildiği ve bu konuya ilişkin tekliflerin diğer partilerle birlikte çeşitli konular çerçevesinde müzakere edildiği, dolayısıyla bütün partilerin esasen Teklif'in mahiyetine ilişkin bilgi sahibi oldukları,

- Milletvekillerinin dokunulmazlıklarına ilişkin öteden beri siyaset gündeminde çok yoğun bir tartışma yaşandığı,

- Bu tartışmanın bir ayağını, Türkiye'nin 2015 yılı Temmuz ayından bu yana yaşamış olduğu terör saldırıları ve bu bağlamda milletvekillerinin bu konudaki tutumları çerçevesinde yargının hazırlamış olduğu fezlekeler; bir diğer ayağını da kimi milletvekillerinin, dokunulmazlık müessesesini âdetâ bir suç işleme özgürlüğü gibi kullandığı yönünde ortaya atılan isnatlar ve suçlamaların oluşturduğu,

- Anayasa'nın, dokunulmazlığı mutlak bir hak olarak tanımadığı, Anayasa'nın 83'üncü maddesinde dokunulmazlığa ilişkin istisnai hükümlerin mevcut olduğu ve gerekli şartların oluşması hâlinde hangi usullerle bu dokunulmazlığın kaldırılıp dosyaların yargıya intikal edeceği hususunda açık hükümler bulunduğu,

- Olağan usullerle bu fezlekelerin yargıya intikal ettirilebileceği, ancak bunun Meclisin bir hayli mesai harcaması anlamına geleceği, dokunulmazlıkların önemli bir konu olduğu, bununla beraber Meclisin yapmak durumunda kaldığı başkaca çalışmaların da bulunduğu,

- Yargının bu konulara hızlı bir şekilde el atması durumunda, siyasetin üzerindeki gölgenin, spekülasyonların ortadan kalkacağı,

- Bütün fezlekelerin yargıya intikal etmesinin Türkiye'de kanaati, siyasi duruşu ne olursa olsun, insanlar arasında ortak bir vicdanın teşekkül etmesine zemin hazırlayacağı,

- Teklif'in özetle Anayasa ve Adalet Komisyonları ve nihai olarak Genel Kurul aşamalarında seyredecek olan süreci bir defalığına kaldırdığı ve Başbakanlığa, Adalet Bakanlığına, Meclis Başkanlığına ve Karma Komisyona intikal etmiş olan tüm dosyaların yargıya gönderilmesini öngördüğü, ifade edilmiştir.

Teklifin geneli üzerinde yapılan görüşmelerde Hükûmet adına söz alan Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ tarafından;

- Hukuk düzenimizin dokunulmazlık kavramıyla tanışıklığının parlamentolu ve anayasalı devlet tecrübesinin başladığı güne dayandığı, dokunulmazlık ve sorumsuzluk boyutlarıyla ilk kez Kanun-u Esasî'de anayasal çerçevesini bulduğu, bu kurumun müteakip anayasalarda da yer aldığı,

- Yasama sorumsuzluğu ve yasama dokunulmazlığının varlık nedeninin milletvekillerinin yasama görevini her türlü korkudan, baskıdan, tehditten ari bir şekilde, özgürce yapabilmelerini temin etmek olduğu,

- Parlatmentonun; iktidarın, yargının, güç odaklarının veya başka merkezlerin baskısından uzak ve özgür bir biçimde yasama faaliyetlerine katkı vermesi ve yürütmeyi etkin bir biçimde denetlemesi için böylesi bir anayasal korumaya ihtiyacı olduğu,

- Anayasa'nın kürsü dokunulmazlığı denilen mutlak bağımsızlık konusundaki hükmü açısından hem hukukçular hem siyasetçiler hem de kamuoyunu etkileyen diğer aktörler arasında bir tartışma olmadığı,

- Parlamento üyelerinin görevlerini yaparken, seçimden önce veya seçimden sonra işledikleri iddia edilen suçlarla ilgili dokunulmazlıkları açısından ise değişik tartışmaların olduğu,

- Görüşülmekte olan Anayasa değişikliği Teklifi'nin milletvekillerinin suçluluğu veya suçsuzluğu hakkında iddiada bulunan bir düzenleme olmadığı, sadece milletvekillerinin yargılanmalarının önündeki anayasal engeli yine Anayasa'ya eklenen geçici bir maddeyle bir defalığına kaldırmak suretiyle yargılanmalarına izin verildiği, dosyalarla ilgili nihai kararın ise yargı organları tarafından verileceği,

- Anayasa yapma yetkisine sahip olan Meclisin ve onun saygıdeğer Anayasa Komisyonunun bu noktada Anayasa'ya geçici bir madde ekleme hak ve yetkisine sahip olduğu, bunun bir Anayasa'ya aykırılık oluşturmadığı, çünkü eklenen maddenin de bir Anayasa hükmü olduğu ve Anayasa hükümleri arasında bir hiyerarşinin söz konusu olamayacağı,

ifade edilmiştir.

Teklif'in geneli üzerinde yapılan müzakerelerde söz alan milletvekilleri tarafından;

- Dokunulmazlıkların kalıcı bir şekilde Anayasa'ya uygun olarak ve diğer siyasi partilerin de ortaklaşabileceği bir şekilde kürsü dokunulmazlığıyla sınırlandırılması amacıyla kalıcı bir düzenlemenin yapılması gerektiği, bütün siyasi partilerin seçim beyannamelerinde bu hususun düzenlendiği,

- Teklif'in bütün milletvekillerini ilgilendirdiği, dolayısıyla çok önemli bir hazırlığın yapılması gerektiği, fakat zaman itibarıyla teferruatlı bir çalışma yapılmadığı ve Teklif'in aceleye getirildiği, düzenlemenin tarihi bir avantaja dönüştürülmesi gerektiği,

- Yasama dokunulmazlığının, milletvekillerine tanınan bir hak değil, milleti temsil etme noktasında onlara verilmiş olan yasama faaliyetlerini kamu yararı çerçevesinde baskıdan uzak bir şekilde yapabilmeleri için anayasalara konulmuş geçici ve milletvekili sıfatıyla sınırlı bir düzenleme olduğu,

- Yapılan düzenlemenin hukuki ve Anayasa'ya uygun bir düzenleme olduğu, herhangi bir siyasi parti veya milletvekili ayrımı yapılmaksızın dosyası olan bütün milletvekillerinin dokunulmazlığının kaldırıldığı,

- Milletvekili dokunulmazlığının, milletvekilinin suç işleme özgürlüğünün güvencesi olmadığı, milletvekilinin siyaset yapma hakkının güvencesi olduğu, Anayasa'nın 83'üncü maddesinde kalıcı bir düzenleme yaparak kurumsal anlamda yeni bir kurum ihdas edilmesinin daha doğru olacağı,

- Dokunulmazlık tartışmalarının konjonktürel bir sorun olarak ele alınmaması ve tartışmaların bir siyasi şantaj aracı olarak görülmemesi gerektiği,

- Milletvekillerinin savunmaları alınmaksızın yargıyla karşı karşıya bırakıldığı, bu hususun Anayasa ve İçtüzüğe açıkça aykırı olduğu, ceza hukukunun temel ilkesi olan geriye yürümezlik ilkesinin açıkça ihlal edildiği, son zamanlarda dosya sayılarının artışında bir yoğunluk olduğu,

- Milletvekillerinin görevlerinin sadece yasama faaliyetiyle sınırlı olmadığı, dokunulmazlığın siyaset yapma hakkını güvence altına aldığı kürsü dokunulmazlığıyla sınırlandırılması gerektiği ve dokunulmazlığın kaldırılmasının siyasi şantaj amacıyla kullanılamayacağı,

- Teklif'in savunma hakkını ortadan kaldırdığı ve bu hakkın Anayasa'nın 85'inci maddesinin de kapsamından çıkarıldığı, madde gerekçesinin konunun Anayasa Mahkemesine götürülmesinin engellendiği izlenimi verdiği,

- Teklif'in sadece milletvekillerini kapsadığı, ancak Bakanlar Kurulu üyelerini kapsam dışı bıraktığı, bakanların Anayasa'nın 100'üncü maddesi kapsamında olacağı ve yaşam boyu devam edeceği, milletvekilleri ve bakanlar arasında eşitliğin gözetilmediği,

- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar işlenmiş fiillerin kapsama alınması gerektiği, dolayısıyla Teklif'in yetersiz kaldığı,

- Teklif'in genel ve soyut nitelikte olmadığı ve sadece bir partiye mensup üyeleri hedef aldığı ve reddedilmesi gerektiği, genel gerekçe dâhil geçici maddenin Anayasa'yı askıya aldığı, bütün güvenceleri ortadan kaldıran bir düzenleme olduğu,

- Anayasa ve İçtüzük hükümlerinin uygulama imkânının devre dışı bırakıldığı, yargı yolunun kapatıldığı ve milletvekilinin savunma hakkının elinden alındığı,

- Teklif'in tutarlı olmadığı, bir grubun menfaatine aykırı olamayacağı, kişi ve grupların hedef alınamayacağı, Anayasa'nın belli hükümlerinin geçici bir maddeyle askıya alınmaması gerektiği, bu düzenlemeyle kalıcı bir hakkın ortadan kaldırılamayacağı, dosyası olan milletvekillerinin çoğunun tutuklanması hâlinde Meclisin çalışamaz duruma geleceği,

- Teklif'in bir takım eksiklikler ve yanlışlıklar içerdiği, milletvekillerine ve halka haksızlık yapıldığı, bütün dosyaları birlikte görüşmenin doğru olmadığı, mutlak anlamda terör suçları ile diğer suçlar açısından bir ayırım yapılması gerektiği, ceza hukukunda manevi destekli bir suç türünün bulunmadığı,

- Milletvekili dokunulmazlığının kamu vicdanının kabul edeceği makul esaslara bağlanması ve Meclis içerisinde yasama ve denetim faaliyetlerinin dışında kalan hususlardaki dokunulmazlıkların kaldırılması gerektiği,

- Dokunulmazlık dosyalarının öncelikle Anayasa'da ve mevzuatta öngörülen hükümler çerçevesinde Karma Komisyon tarafından bir ön değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği,

- Adalet Bakanlığının dokunulmazlıklara ilişkin 21/12/2011 tarihli ve 100/1 sayılı Genelgesi'nin doğru uygulanmadığı, bu Genelge'nin sonuç bölümünün 3 numaralı açıklamasının "leh ve aleyhteki delillerin eksiksiz olarak toplanması", 5 numaralı açıklamasının "kamu davasının açılması için yeterli delil elde edilememesi ve kovuşturma imkânının bulunmaması hâllerinde mahallinde yasal gereğine tevessül edilmesi ve Genel Müdürlüğe herhangi bir bilgi veya belge gönderilmemesi" ibarelerini havi olduğu, ancak bu hükmün doğru uygulanmadığı, Genelge'nin gözden geçirilmesi gerektiği,

- Adı geçen Genelge hükümleri doğrultusunda bu hükümlere aykırı olarak Karma Komisyon bünyesinde bekleyen dokunulmazlık dosyalarının da usul ve esasa uygun şekilde işlem görmesi için tefrik edilmesi gerektiği,

- Kamu kurumları bünyesindeki idari disiplin dosyaları veya benzer nitelikteki dosyaların yargı mercilerine intikal ettirilmeden doğrudan Meclise ve dolayısıyla Karma Komisyona gönderilmiş olmasının hukuka aykırılık mahiyetinde olduğu, tefrik edilerek işlem yapılmasının düşünülmesi gerektiği, trafik cezası gibi basit kabahatler olarak adlandırılan dosyaların bile fezleke konusu yapıldığı ve bu nedenle dosya sayısının arttığı,

- Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar kapsamındaki dosyaların dokunulmazlığa takılmadan doğrudan yargı mercilerinin karar verebileceği ve her türlü tasarrufu kullanabileceği bir sistemin hayata geçirilmesi gerektiği,

- Başbakan ve bakanların Teklif'in kapsamına alınmamış olmasının bir aykırılık olarak değerlendirildiği, Teklif'in geçici bir çözüm getirdiği, sorunu çözemeyeceği gibi daha büyük sorunların yaşanmasına da sebebiyet vereceği ve Türkiye'nin bu nedenle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde mahkûm olacağı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve öneriler dile getirilmiştir.

Teklif'in geneli üzerinde yapılan görüşmelerde Hükümet adına söz alan Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ tarafından Komisyon üyelerine cevaben;

- Komisyonların herhangi bir konunun enine boyuna tartışıldığı, olgunlaştırıldığı, eksikliklerinin tamamlandığı, yanlışlıklarının giderildiği, uzman çalışması yapılan müzakereler sırasında sadece görüşlerin yarıştığı, fikirlerin ileri sürüldüğü ve bu düşüncelerin tartışmasının yaşandığı yerler olduğu, bunun dışında konuyla ilgisi olmayan tartışma ve davranışların Komisyona ve Meclise yakışmadığı, Komisyonun siyasi propaganda amacıyla kullanılmayacağı,

- Görüşülen Teklif nedeniyle bazı soruşturmaların açılıp, dosyaların çoğaltılıp doğrudan Adalet Bakanlığına, Meclise gönderilmesi şeklinde bir çalışma yapıldığı, bir talimat verildiği yönündeki görüşlerin gerçeğe dayanmayan yaklaşımlar olduğu ve Bakanlık olarak kimseye böyle bir talimat verilmediği, kimsenin dosyaları çoğaltma gibi bir gayreti ve çabasının kesinlikle söz konusu olmadığı,

- Hükümet olarak yargının Anayasa'nın öngördüğü çizgi içerisinde vazifesini yapması için adalet politikaları oluşturduklarını, gerekli adımları her zaman samimiyetle atma gayreti içerisinde oldukları, geçmiş dönemde yapılan Anayasa referandumu çerçevesinde yapılan değişikliklerin bu açıdan son derece önemli değişiklikleri ortaya koyduğu, Adalet Bakanlığı bünyesinde olan Teftiş Kurulunun, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bağlandığı, bu düzenlemeden sonra Adalet Bakanının Teftiş Kuruluna doğrudan bir talimat verme yetkisinin söz konusu olmadığı,

- Yasama, yürütme ve yargının birbirinden ayrı olduğu, yargının bağımsız olduğu ve ne yasamanın ne de yürütmenin emrinde bulunduğu, ancak yargının yasama organının çıkardığı kanunlar çerçevesinde vazifesini ifayla mükellef olduğu, bunun dışında başkalarının yaptığı değerlendirmelerin bağlamından kopararak farklı sonuçlar ortaya çıkarıldığı,

- Teklif'in Anayasa'yla ilişkisine bakıldığında Anayasa'ya geçici bir madde eklenmesinin öngörüldüğü, Anayasa maddeleri ile Anayasa'ya sonradan eklenen maddeler veya Anayasa maddelerinde değişiklik yapan hükümler veya geçici maddelerin hepsinin, Meclisin kabulü hâlinde Anayasa hükmü olacağı, bunların eşit hükümler hâlini alacağı, dolayısıyla, bunların birbirine aykırılığı iddiasının söz konusu kabul edilemeyeceği, Anayasa'nın bir maddesinin Anayasa'ya aykırılığını iddia etme hususunun Anayasa'nın ruhuyla da lafzıyla da bağdaşmayacağı,

- Anayasa'nın 148'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca Anayasa'nın sadece şekil bakımından denetleneceği, şekil bakımından Anayasa denetiminin ise sadece teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususlarıyla sınırlı olacağı, dolayısıyla konunun Anayasa Mahkemesine herhangi bir siyasi parti tarafından kurumsal olarak götürülemediği, ancak 110 milletvekilinin imzasıyla gidilebildiği, bu şartın sağlanması hâlinde konunun Anayasa Mahkemesine taşındığı, Anayasa Mahkemesinin de önüne gelen bir Anayasa değişikliğini sadece şekil bakımından denetleyebileceği, bu hükmün bile, Anayasa hükümlerinin birbirine göre bir hiyerarşi içermediğini göstermesi bakımından son derece önemli bir husus olduğu,

- Haklarında soruşturma fezlekesi bulunan milletvekillerinin suçluluğuna veya suçsuzluğuna dair, Anayasa Komisyonunun veya Genel Kurulun bir değerlendirme yapamayacağı, burada yapılan değerlendirmenin sadece Anayasa'nın 83'üncü maddesindeki sınırlamanın Mecliste ve diğer ilgili yerlerde bulunan fezlekelerle ilgili bir defaya mahsus kaldırılmasına ilişkin olduğu, Anayasa'nın Parlamenteoya her türlü düzenlemeyi yapma yetkisi verdiği,

- Savunma haklarının kısıtlanması yahut Anayasa Mahkemesine iptal isteminde bulunma hakkının ortadan kaldırılması eleştirilerinin yersiz olduğu, Komisyon veya Genel Kurulun fezlekesi bulunan milletvekillerinin suçluluğuna veya suçsuzluğuna dair bir kanaat oluşturma gayreti içerisinde olamayacağı, böyle bir çalışma da yapılmadığı, ne dosyanın ne de delillerin incelendiği, yapılan tek şeyin yargılamanın önündeki anayasal engeli kaldırmaktan ibaret olduğu,

- Milletvekilleri hakkında suçlu veya suçsuz değerlendirmesi yapılsa ve böyle bir değerlendirme yapılırken milletvekillerine savunma hakkı verilmemiş, Anayasa'nın 85'inci maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesinde iptal isteminde bulunma hakkı tanınmamış olsa, o zaman "Böyle bir şey var, siz hem suçlu ilan ediyorsunuz hem de buna ilişkin, bu hakkı koruyan ve savunma hakkını güçlendiren adil yargılanma hakkının parçası olan bu imkânları ortadan kaldırıyorsunuz" şeklinde bir eleştiri getirilebileceği, ancak burada böyle bir durumun söz konusu olmadığı,

- Bu madde kabul edildikten sonra soruşturma makamlarının ilgili milletvekilinin ifadesine başvuracağı, ilgilinin kendisini orada savunabileceği, bu hakkın var olduğu, ilgili merciin takipsizlik kararı vermesi hâlinde dosyanın kapanacağı, dava açılırsa mahkeme önünde savunma hakları ve aynı şekilde itiraz ve temyiz yoluyla ayrı mercilere de verilen kararları denetletirme haklarının olduğu,

- Geçmişe dönük olarak milletvekillerinden, şu anda dosyaları olanların bu işin kapsamında, dosyası olmayanlar kapsam dışında şeklinde bir durumun söz konusu olduğu, eşitlik ilkesine, hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmadığı, dosyası olan herkesin düzenleme kapsamında olduğu, dosyası olmayan milletvekillerinin kapsam dışında olduğu, onlar açısından herhangi bir ayırımı yapılmadığı, ayrı bir kategorinin öngörülmesi hâlinde eşitlik ilkesi ve hukuk devleti bakımından Anayasa hükmü de olsa değişikliğin tartışılabilir olacağı, ancak şu anda eşitlik ve genellik ilkesine aykırı herhangi bir durum olmadığı, Teklif'in, Anayasa'ya aykırı bir yönünün olmadığı,

ifade edilmiştir.

Teklif'in görüşmelerinin başında milletvekilleri tarafından verilen Anayasa'ya aykırılık önergesinin gerekçesinde, Teklif'in, yasama bağımsızlıklarının kişilerin görevleri nedeniyle kamu yararı ve parlamentoların bağımsızlığı ilkeleri göz önünde bulundurularak tanınan imkânlar olmasına rağmen Anayasa'nın 83'üncü maddesini askıya aldığı, TBMM Genel Kurulu, Karma Komisyon, Hazırlık Komisyonu ve Anayasa Mahkemesine itiraz sürecinin saf dışı bırakıldığı, bunun hem İchtüzük ihlali olduğu, hem de Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği, geçici madde uygulamasının Anayasa hukukunun bir kara lekesi olduğu, Anayasa'nın bir maddesinin bir diğer maddesinde yapılan değişiklikle yürürlükten kaldırılmayacağı, genel gerekçesinde yer alan bir paragrafın kişi ve parti ismi vermeden bir siyasi partiye mensup milletvekillerini hedef aldığı, bu itibarla ayrımcı bir nitelik taşıdığı, Anayasa değişikliğinin soyut ve genel nitelikte olmadığı, siyasi amaçlarla hazırlandığı izlenimi verdiği, Parlamentonun işlerliğinin ortadan kaldırıldığı, halkın iradesiyle üçüncü muhalefet partisi konumundaki bir siyasi partinin adeta parlamentodan ihraç edildiği, ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ve savunma hakkının zaman kaybı olacağı gerekçesiyle hiçe sayıldığı, Anayasa'nın genellik ve bilhassa eşitlik ilkesine aykırı düzenlemeler getirdiğinin çok açık olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak, yukarıda ifade edilen gerekçelerle Teklif'in bir bütün olarak Anayasa'ya aykırı olduğuna ve TBMM İchtüzüğü'nün 38'inci maddesi uyarınca maddelerin müzakeresine geçilmeden reddedilmesi gerektiğine ilişkin önerge işleme alınmış, yapılan görüşmeler neticesinde, Anayasa değişikliklerinin ancak şekil açısından Anayasa'ya aykırılığının söz konusu olabileceği, dolayısıyla Teklif'in Anayasa'ya aykırı olmadığını ifade edilerek Anayasa'ya aykırılık önergesi oy çokluğuyla reddedilmiştir.

Teklif'in geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif'in maddeleri üzerinde yapılan müzakerelerde söz alan milletvekilleri tarafından;

- Milletvekilleriyle ilgili yapılan düzenlemeye bakanların ve başbakanların da işledikleri fiiller nedeniyle dâhil edilmesi gerektiği, milletvekillerinin ayırım yapılmaksızın topyekûn bir işleme tabi tutulduğu, Anayasa'nın 100'üncü maddesinde de bir değişikliğin yapılması gerektiği, bakanların bunun dışında tutulmaması gerektiği, milletvekillerinin bir daha milletvekili olmadıklarında haklarında düzenlenen fezlekelerin otomatik olarak işleme alındığı ve yargılandıkları,

- Bakanlar için farklı ve daha güçlü bir anayasal koruma olduğu, bakanların, bakanlık görevleri sona erse ve milletvekili olmasalar dahi yargılanabilmeleri ve haklarında soruşturmanın sürdürülebilmesinin Meclis soruşturması açılmasına bağlı olduğu, bu iki farklı hususun ciddi şekilde eşitsizliğe neden olduğu,

- Bir milletvekilinin ya da bakanın veya başbakanın suç teşkil edecek nitelikte bir fiilinin söz konusu olabileceği, ancak savcılıkların henüz fezleke düzenlememiş olduğu durumların olduğu, işlenen suç fiillerinin kapsama alınması gerektiği, yine iştirak halinde işlenmiş ve yargılamayla ortaya çıkabilecek suçların olabileceği, çelişkileri ortadan kaldırmaya dönük olarak bakanların, başbakanların da dokunulmazlığını kaldırmaya ve fezleke düzenlenip düzenlenmemesine bakılmaksızın Teklif'in yürürlük tarihine kadar olan fiilleri kapsayacak şekilde genişletilmesi gerektiği,

- Bu geçici düzenlemeden etkilenecek milletvekillerine sadece kendileriyle ilgili işlemin iptalini isteme konusunda Anayasa Mahkemesine bireysel olarak başvurabilme hakkının tanınması gerektiği ve bu hakkın yürürlük tarihinden itibaren bir hafta içerisinde kullanılması gerektiği,

- Dokunulmazlığın milletvekilinin yasama faaliyetlerini her şeyden bağımsız ve korkusuzca yürütmesi için oluşturulmuş bir koruma mekanizmasından ibaret olduğu ve suç işleme aracı olamayacağı,

- Dokunulmazlığın sınırlarının milletin karar, niyet ve söylemlerinin yine Türk milletin yegâne karar mekanizması olan Mecliste herhangi bir baskı altında kalınmaksızın ifade edilebilmesini sağlamak olduğu,

- Dokunulmazlığın hiçbir zaman Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit noktasında bir koruma aracı olarak kullanılamayacağı,

- Dokunulmazlığın terör örgütü savunuculuğuna kalkan olarak kullanılmaması gerektiği, terör, söylem ve eylemlerinin meşrulaştırılması ya da propaganda malzemesi yapılması noktasında da olamayacağı, bu şekildeki bir dokunulmazlığın illegalitenin millet iradesiyle korunması anlamına geleceği, millet nezdinde kabul gördüğü gibi tutarsız bir duruma da işaret edeceği,

- 26'ncı Yasama Dönemi boyunca terörle mücadele kapsamında Terörle Mücadele Kanunu başta olmak üzere terörle bağlantılı hiçbir suç çerçevesinde herhangi bir milletvekilinin dokunulmazlık zırhına sahip olmaması ve bu noktadaki fezlekelerin de dokunulmazlık zırhının dışında tutulması gerektiği,

ifade edilmiştir.

Teklif'in 1'inci maddesi üzerinde yapılan görüşmelerden sonra ve madde oylamasından önce Komisyon Başkanı İstanbul Milletvekili Mustafa ŞENTOP uygulamayla ilgili olarak uygulayıcılara yol göstermek ve maddenin yorumlamasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek açısından kısa bir açıklama yapmıştır. Buna göre;

- Anayasa değişiklik Teklifi ile Anayasa'nın 83'üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmünün uygulanmaz denildiği, Anayasa'nın 83'üncü maddesinin dördüncü fıkrasının varlığını sürdürdüğü, tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasının Meclisin dokunulmazlığı yeniden kaldırmasına bağlı olduğu, bu hükmeye ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığı için hükmün yerinde durduğu ve geçerli olduğu, dolayısıyla tekrar bir seçim olması hâlinde seçilenlerin, dokunulmazlığı kaldırılan dosyalar bakımından, dokunulmazlığın yeniden kazanılacağına açık olduğu,

- Uygulamayla ilgili olarak ikinci fıkrada, "...bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde..." diye başlayan kısımda yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyaların gereğinin yapılması amacıyla yetkili merciiine iade usulü düzenlenerek iade işleminin usul ekonomisi gözetilerek dosyanın bulunduğu makamca, dosyanın kendisine intikal sürecinin geriye doğru iletilmesi suretiyle yapılacağı, Karma Komisyondan, Meclis Başkanlığından, Başbakanlıktan, Adalet Bakanlığından intikalin söz konusu olacağı, burada anlaşılması gerekenin on beş gün içerisinde bütün bu intikallerin tamamlanması ve Adalet Bakanlığından da ilgili mercilere intikalin sağlanması olduğu, yoksa Karma Komisyondan Meclis Başkanlığına on beş gün, Meclis Başkanlığından Başbakanlığa on beş gün, Başbakanlıktan Adalet Bakanlığına on beş gün gibi bir sürenin her bir aşamasında on beş gün olarak değerlendirilmesinin yanlış olacağı, yazışma kuralları çerçevesinde dosyaların ilgili yerlerine bir an önce ulaşması gerektiği,

ifade edilmiştir.

Komisyonumuz, kabul ettiği metni aşağıdaki değişiklikleri yapmak suretiyle kabul etmiştir. Anayasa Değişikliği Kanun Teklifi'nin;

- 1'inci maddesinin birinci fıkrasının, anlamı netleştirmek ve uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek için, Teklif'in TBMM Genel Kurulunda kabul edileceği tarih esas alınmış, Teklif'in halkoylamasına sunulması hâlinde kabul tarihi ile yürürlüğe girmesi arasında oluşabilecek uzun bir zaman aralığından kaynaklanabilecek sakıncaları gidermek amacıyla, 2/1028 esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin çerçeve 1'inci maddesine bağlı geçici 20'nci maddesinin birinci fıkrasında geçen "yürürlüğe girdiği" ibaresinin "Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği" şeklinde değiştirilmesi konulu önerge doğrultusunda değiştirilmek suretiyle,

- 2'nci maddesi aynen

kabul edilmiştir.

Anayasa Değişikliği Kanun Teklifi, son oylamasında hazır bulunan üyelerin oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Teklifin tamamı kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

Anayasa Komisyonu gündemindeki iş yoğunluğu nedeniyle herhangi bir aksaklığa sebebiyet vermemek için, İçtüzüğü'nün 45'inci maddesi uyarınca, Teklif'in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Ankara Milletvekili Murat ALPARSLAN, Bursa Milletvekili Zekeriya BİRKAN ve Çankırı Milletvekili Muhammet Emin AKBAŞOĞLU özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla arz olunur.

Başkan <i>Mustafa Şentop</i> İstanbul Kâtip <i>Muhammet Emin Akbaşoğlu</i> Çankırı (Bu raporun özel sözcüsü) Üye <i>Murat Alparslan</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsü) Üye <i>Zekeriya Birkan</i> Bursa (Bu raporun özel sözcüsü) Üye <i>Markar Eseyan</i> İstanbul Üye <i>Murat Emir</i> Ankara (İçtüzük 42/son uyarınca rapora ekleme yapacağım) Üye <i>Nurhayat Altıca Kayışoğlu</i> Bursa (Son oylamada bulunamadı, ek görüşü vardır) Üye <i>Meral Danış Beştaş</i> Adana (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhi eklidir)	Başkanvekili <i>Reşat Petek</i> Burdur Üye <i>İbrahim Halil Fırat</i> Adıyaman Üye <i>Mustafa Köse</i> Antalya Üye <i>Adem Yeşildal</i> Hatay Üye <i>Kemalettin Yılmaztekin</i> Şanlıurfa Üye <i>Uğur Bayraktutan</i> Artvin (İçtüzük 42/son uyarınca rapora ekleme yapacağım) Üye <i>Muharrem Erkek</i> Çanakkale (İçtüzük 42/son uyarınca rapora ekleme yapacağım) Üye <i>Erol Dora</i> Mardin (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhi eklidir) Üye <i>Mehmet Parsak</i> Afyonkarahisar (Ek görüşü vardır)	Sözcü <i>Abdurrahman Öz</i> Aydın Üye <i>Cengiz Aydoğdu</i> Aksaray Üye <i>İsmail Aydın</i> Bursa Üye <i>Haydar Ali Yıldız</i> İstanbul Üye <i>Yusuf Başer</i> Yozgat Üye <i>Bülent Tezcan</i> Aydın (İçtüzük 42/son uyarınca rapora ekleme yapacağım) Üye <i>Akın Üstündağ</i> Muğla (İçtüzük 42/son maddesi gereğince rapora ekleme yapacağım) Üye <i>Mithat Sancar</i> Mardin (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhi eklidir) Üye <i>Oktay Öztürk</i> Mersin (Son toplantıya katılmadı, ek görüşü vardır)
--	---	---

EK GÖRÜŞ

TBMM İÇTÜZÜĞÜNÜN 42/SON HÜKMÜ UYARINCA KOMİSYON RAPORUNA EK GÖRÜŞLERİMİZİN SUNULMASIDIR.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 83.maddesi milletvekili dokunulmazlığını düzenlemektedir. Bu maddede aslında iki ayrı durum dokunulmazlık adı altında ele alınmıştır. Bunlardan biri yasama sorumsuzluğu denen mutlak dokunulmazlık hali, diğeri de milletvekilliği süresince milletvekiline yargılanma ve soruşturulma muafiyeti tanıyan dokunulmazlık halidir.

83 üncü maddenin birinci fıkrası milletvekillerinin Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamayacağını düzenlemektedir. Milletvekilleri bu oy, söz ve davranışları nedeniyle yaşam boyu koruma altına alınmıştır. Milletvekillikleri sona erdikten sonra dahi bu nedenle haklarında soruşturma veya kovuşturma yapılamaz. Doktrinde buna mutlak dokunulmazlık veya yasama sorumsuzluğu denmektedir.

83 üncü maddenin ikinci fıkrası ise milletvekillerine geçici koruma sağlayan bir güvence hükmüdür ki tartışılan ve gerçek anlamda dokunulmazlık ile ifade edilen durum budur. Dokunulmazlık milletvekiline yaşam boyu güvence sağlamaz, sadece milletvekilliği devam ettiği ve TBMM tarafından aksine (dokunulmazlığın kaldırılmasına ilişkin) bir karar alınmadığı sürece koruma sağlar. İkinci fıkra hükmüne göre seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanmış olmak kaydıyla Anayasanın 14.maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Dokunulmazlık bu çerçevede bir anlamda soruşturma ve kovuşturmanın ertelenmesi sonucu doğuran bir kurumdur.

Yakın siyasi tarihimizde dokunulmazlıklar sürekli tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar zaman zaman terör suçları, çoğunlukla da yolsuzluk suçları kapsamında gündeme gelmiştir. Özellikle 2000’li yılların başından itibaren yolsuzluk iddiaları ayyuka çıkmış ve dokunulmazlıkların yolsuzluklar için koruma kalkanı olarak kullanıldığı algısı güçlenmiştir. 2002 seçimlerine giderken yolsuzluk ve dokunulmazlıklar kampanyaların önemli bir yerini işgal etmiştir. Dönemin Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Sayın Deniz Baykal ile Adalet ve Kalkınma Partisinin Genel Başkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan bir canlı yayında dokunulmazlıkların kaldırılacağı konusunda kamuoyu önünde söz vermişlerdir. Ancak seçim bittikten sonra tek başına iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi dokunulmazlık dosyalarını TBMM gündemine almaktan sürekli kaçınmıştır. Özellikle bu konuda iki gerekçeye dayanmışlardır: “1) Yargıya güvenmiyoruz, 2) Milletvekilleri dışındaki kamu görevlilerinin dokunulmazlıkları (örneğin 4483 sayılı yasa kapsamında kamu görevlilerinin yargılama izni müessesesi) devam ederken milletvekillerinin dokunulmazlığının kaldırılması doğru olmaz.”

Bununla birlikte 14 yıldır tek başına iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi kamu görevlilerinin özel soruşturma-kovuşturma usullerini de kapsayacak şekilde dokunulmazlıkları bir bütün halinde ele alıp düzenleme yapmaktan da ısrarla kaçınmıştır.

AKP soruna sürekli konjonktürel yaklaşmıştır. Konjonktürel olarak terör üzerinden dokunulmazlıkların tartışılmasında siyasal yarar gördüğü zaman gündeme getirmiş, daha sonra gündemden çekmiş, tekrar getirmiş, bu çerçevede konuyu bir şantaj aracı olarak kullanmış, ancak hiçbir zaman köklü çözüm yoluna gitmemiştir. Nitekim 2012 yılı sonbaharında da dönemin Başbakanı Sayın Erdoğan BDP milletvekilleri çerçevesinde konuyu gündeme getirdikten sonra 2013 yılı baharında gündemden çıkarıp uykuya yatırmıştır. Şimdi sorun tekrar terör ekseninde HDP milletvekillerinin dokunulmazlıkları çerçevesinde gündeme gelmiş, ardından Anayasaya geçici madde ekleyerek mevcut felekeleri kapsayacak şekilde bir kereye mahsus düzenleme yapılması önerilmiştir.

Cumhuriyet Halk partisi olarak başından itibaren dokunulmazlıklara kurumsal bir düzenlemeyle köklü bir çözüm getirilmesi görüşündeyiz. Yasama sorumsuzluğu ve dokunulmazlığı Anayasanın 83.maddesinde köklü değişiklik yaparak çözmek en doğru yoldur. Sorumsuzluk ve dokunulmazlık milletvekilinin siyaset yapma hakkının güvencesidir. Şu veya bu şekilde suç işleminin güvencesi, yolsuzluk, teröre yardım veya sair bir suç işleme imtiyazı değildir.

Başka bir deyişle milletvekili siyasal faaliyetini özgürce sürdürebilmelidir. Düşüncelerini açıklamakta, savunmakta, anlatmakta tamamen özgür olmalı, soruşturma tehdidi altında olmamalıdır. Milletvekili konuşma ve çalışmalarını sadece Meclis çatısı altında yapmaz. Panel, konferans, toplantı, medya önündeki açıklamalar gibi Meclis dışında birçok zeminde de düşüncelerini açıklar. Mevcut düzenleme bunu sadece Meclis içinde söylenmiş sözün tekrarı olması halinde korumaktadır. Oysa önceden Meclis içinde söylenmiş olmasa dahi bu sözlerin korunması gerekir. Bununla birlikte terör, yolsuzluk gibi suçlarda dokunulmazlığın yargılamayı engellememesi gerekir. Bu fiiller milletvekilinin siyasi faaliyet alanı dışındadır ve kamu vicdanını yaralayan suçlardır. Dolayısıyla bu tür suçlarda tutuklama önlemi hariç yargılanmasının Meclis iznine tabi tutulmaması gerekir.

Doğru olan, yasama sorumsuzluğu ve milletvekili dokunulmazlığının yukarıdaki esaslar çerçevesinde, geçici maddeyle değil Anayasanın 83.maddesinde kalıcı düzenleme yapılarak sorunun çözümüdür. Nitekim 83.maddeye ilişkin bu esaslara uygun değişiklik önerimiz hazırlanıp hem Adalet ve Kalkınma Partisi ve hem de kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu öneri şu şekildedir:

“Yasama sorumsuzluğu ve yasama dokunulmazlığı

Madde 83. – Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, milletvekilliği görevi veya siyasi faaliyetleri çerçevesinde Meclis içinde ve dışında yaptığı çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, ileri sürdükleri düşüncelerden hiçbir şekilde sorumlu tutulamazlar. Meclis çalışmalarındaki sözleri ile ileri sürdükleri düşüncelerin Meclis dışında açıklanmasının, aynı birleşimdeki

Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe yasaklanması halinde sorumsuzluk hükmü uygulanmaz.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılamaz. Bir milletvekili hakkında seçimden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, milletvekilliğinin sona ermesine bırakılır. Tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma, Meclisin yeniden dokunulmazlığı kaldırmasına bağlıdır. Dokunulmazlık süresince dava ve ceza zamanaşımı işlemez.

Şu kadar ki, üst sınırı on yıldan fazla hapis, müebbet hapis ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda suçüstü hali ile terör, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, kaçakçılık, ihaleye ve edimin ifasına fesat karıştırma suçlarından dolayı bir milletvekilinin sorguya çekilmesi ve yargılanması için Meclisin kararı aranmaz. Bu hallerde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, durumu hemen ve doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmek zorundadır. Ancak bu hallerde de suç işlediği ileri sürülen milletvekili, üst sınırı on yıldan fazla hapis, müebbet hapis ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda suçüstü hali veya Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz ve tutuklanamaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki siyasi parti gruplarınca yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

Milletvekilleri hakkındaki ceza davaları Yargıtay da görülür. Bu davalarla ilgili hazırlık soruşturmasının yürütülmesi, kamu davasının açılması, hükmün temyizi ve diğer yargılama esasları kanunla düzenlenir.”

Komisyon gündemindeki teklif geçici madde ekleme teklifi olduğundan, görüşmeler sırasında bu önerimizin değişiklik teklifi şeklinde yazılı olarak komisyona sunulması mümkün olamamıştır. Ancak bu görüşümüz ısrarla ifade edilmiştir.

Grup üyesi olduğumuz Cumhuriyet Halk Partisi Parti Programının dokunulmazlıklara ilişkin bölümü aynen şöyledir:

“Milletvekili Dokunulmazlığının erdemli ve temiz siyasetin önüne engel oluşturmalarına son verilecektir.

Anayasa’da gerekli değişiklik yapılarak, Milletvekili Dokunulmazlığının sadece kürsü dokunulmazlığı ile sınırlandırılması, diğer faaliyetler ile adi suçlara karşı koruyucu işlevinin kaldırılması öncelikli hedefimiz olacaktır.

Dokunulmazlığının kaldırılması talep edilen milletvekillerinin mevcut dosyalarının bekletilmeden, dönem sonuna ertelenmeden sonuçlandırılması sağlanacaktır.” (Program Sayfa 72)

Buradan da anlaşılacağı üzere bizim soruna bakışımız iki aşamalıdır:

- 1) Anayasa’da kalıcı ve köklü düzenleme ile sorunu çözmek,
- 2) Bu düzenleme yapıncaya kadar da Meclisteki mevcut dokunulmazlık dosyalarını bekletmeden sonuçlandırmak.

Adalet ve Kalkınma Partisi ise dönemin konjonktürel özellikleri ve umduğu siyasal çıkar ekseninde sorunu ele alıp gündeme getirme veya gündemden çekme yolunu seçmektedir. Bugün sorunun gündeme gelişi de aynı çerçevede olmuş ve artan terör olaylarının yarattığı haklı öfke ortamından yararlanarak dokunulmazlıklar bir siyasal propaganda aracına dönüştürülmek istenmiştir. Bu noktada Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu kendi tabiri ile “hodri meydan” diyerek geçici madde düzenlemesiyle Meclisteki bütün fezlekelerin normal usul dışında bir kerede dokunulmazlığının kaldırılmasını önermiştir. Buna karşı üç seçeneqli bir cevap verdik.

- 1) Anayasanın 83.maddesinde kalıcı bir düzenleme ile sorunu kökten çözmek,
- 2) Kabul edilmez ise, Anayasanın 83 ve İchtüzüğün 131 vd. maddeleri uyarınca normal prosedür işletilerek bütün dokunulmazlık dosyalarının gündeme alınması,
- 3) Geçici madde düzenlemesinde ısrar ediliyorsa başbakan ve bakanları da kapsayacak şekilde Anayasanın 100.maddesini de kapsama alan ve soruşturmasına henüz başlanmamış fiilleri de içerecek şekilde bir düzenleme yapmak.

Önerilerimiz kabul edilmedi. Adalet ve Kalkınma Partisi Grubuna mensup 316 milletvekilinin imzasıyla görüşülen teklif verildi.

Komisyonu sunulan ve bizim de kabulü yönünde oy verdiğimiz teklif birçok yönden sorun taşımaktadır. Öncelikle Anayasanın kalıcı bir maddesi geçici maddeyle askıya alınmaktadır. Bir anayasa değışikliği sırasında değışikliğin yürürlüğe girmesi çerçevesinde geçici maddeyle askıya alınması mümkün olabilir. Ancak böyle bir yürürlük hali dışında esas maddenin geçici olarak askıya alınması anayasal güvenceyi ihlal eder. Ayrıca geçici madde düzenlemesi ile 83.maddede kalıcı düzenleme yapmak aynı usule tabidir. Aynı görüşme usulü, aynı nisap, aynı zaman, aynı emek, aynı çaba harcanacaktır. O halde sorunu kalıcı olarak çözmek varken geçici çözüm niye?

Öte yandan milletvekillerinin İchtüzük 131 vd. maddelerinde düzenlenen savunma haklarını ortadan kaldıran, karma komisyonunun inceleme yaparak süzgeçten geçirme yolunu kapayan, belki yasama sorumsuzluğu kapsamında kalacak fezlekelerin önceden tespit edilip ayrılması imkanını ortadan kaldıran bir yöntemin sorunlu bir yöntem olduğu açıktır.

Diğer taraftan düzenleme ile milletvekillerinin dokunulmazlıkları hiçbir incelemeye tabi tutulmadan toptancı bir anlayışla kaldırılırken, başbakan ve bakanların dokunulmazlıkları devam etmektedir. Milletvekili dokunulmazlığı milletvekilliği sıfatı sona erince kendiliğinden ortadan kalkarken, bakan ve başbakanlara Anayasanın 100 üncü maddesi ile getirilen

dokunulmazlık bakanlık ve milletvekilliği sıfatı sona erdikten sonra dahi devam etmektedir. Geçici bir koruma sağlayan milletvekili dokunulmazlığı toptan kaldırılırken, milletvekillerine göre daha korunaklı olan bakan ve başbakan dokunulmazlıklarının aynen muhafaza edilmesi hem vicdana hem de eşitlik ilkesine aykırıdır. Nitekim 24.Dönemde 17/25 Aralık Yolsuzluk soruşturmaları çerçevesinde hakkında yolsuzluk iddiaları olan 4 bakan şu anda milletvekili olmadıkları halde Anayasanın 100.maddesi çerçevesinde dokunulmazlıkları ve korunmaları devam ederken, şu anda milletvekili olmayan bazı 24.dönem milletvekilleri o soruşturmalara ilişkin açıklamaları nedeniyle yargılanmaktadırlar.

Teklifin metninde yer almamakla birlikte gerekçesinde milletvekillerinin Anayasanın 85.maddesi çerçevesinde bireysel olarak Anayasa Mahkemesinden iptal isteminde bulunma hakkının olmadığı da ifade edilmektedir. Öncelikle şunu belirtmekte yarar görüyoruz. Bize göre gerçekçe metnin esası olmadığından Anayasanın 85.maddesindeki iptal isteme hakkı devam etmektedir. Doğru olan da budur. Anayasanın 85.maddesi “dokunulmazlıkların 83.maddeye göre kaldırılması halinde” demiyor, “dokunulmazlıkların kaldırılması halinde...” diyor. Yani 85.madde, dokunulmazlık hangi şekilde kaldırılırsa kaldırılsın milletvekiline Anayasa Mahkemesine iptal isteminde bulunma hakkı tanımıştır. Dokunulmazlıkların geçici madde ile kaldırılması halinde de bu hak kullanılabilir.

Bir başka sorun teklifin sadece Adalet Bakanlığı, Başbakanlık, TBMM Başkanlığı ve Karama Komisyonunda bulunan fezlekeleri kapsamasıdır. Başka bir deyişle soruşturma veya kovuşturmasına başlanmış fiilleri kapsamaktadır. Yargının içinde bulunduğu durumda özellikle iktidar milletvekilleri için fezleke düzenlemekten kaçınıldığı, bakanlar ve başbakanın suçları için ise hiçbir işlem başlatılamadığı bilinen bir gerçektir. Örneğin bir süre önce Başbakan ve bakanlar hakkında “terör örgütüne yardım ve yataklık suçunu işledikleri” gerekçesiyle yapılan bir suç duyurusunda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı hiçbir işlem yapmadan, fezleke de düzenlemeden “dosyanın işlemiden kaldırılmasına” karar vermiştir. Türkiye’nin diğer illerinde de benzer suç duyuruları yapılmış ancak savcılar bu konuda görevlerini yapma cesaretini henüz gösterememiştir. İşte bu noktada gerek psikolojik gerek fiili sınırlamalar nedeniyle birçok soruşturma sumen altında tutulmaktadır. Ayrıca soruşturmaya başlanmış olsa dahi henüz yukarıda belirtilen makamlara ulaşmamış dosyaların olabileceği de malumdur. Yine bugün ortaya çıkmamış ancak yasa yürürlüğe girdikten sonra ortaya çıkacak fiiller de olabilir. Teklifin bu haliyle saydığımız bu suçların (fiillerin) tümü için dokunulmazlık devam etmektedir. Örneğin üç milletvekilinin iştirak halinde işlediği bir fiil nedeniyle birincisi için soruşturma başlanmış ve fezleke düzenlenip Adalet Bakanlığına gelmiş, ikincisinin iştiraki yeni ortaya çıkmış ama fezlekesi henüz düzenlenmemiş (ya da bakanlığa gelmemiş), üçüncüsünün iştiraki ise henüz bilinmiyor, yasa kabul edildikten sonra ortaya çıkacak. Bu durumda birinci milletvekilini dokunulmazlığı kalkmış, diğer ikisinin ise devam ediyor olacak. İşte bütün bu sorunları ortadan kaldıracak nispeten eşitliği sağlayacak, Bakanları ve Başbakanları da kapsama alacak bir teklifi Komisyon aşamasında sunduk. Sunduğumuz teklif şuydu:

“GEÇİCİ MADDE 20 – (1) Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar işlenen fiiller nedeniyle yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda 7.11.1982 tarih 2709 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi ile Yüce Divan’ın yargı yetkisi hariç olmak üzere 100 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

(2) Bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on beş gün içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanlığı, Başbakanlık ve Adalet Bakanlığında bulunan Yasama Dokunulmazlığı Tezkereleri ve eki dosyaları gereğinin yapılması amacıyla ilgili yargı merciine iade edilir.

(3) İlgili milletvekili, başbakan veya bakanın kendisine bildirim tarihinden itibaren yedi gün içerisinde 85 inci maddeye göre iptal isteminde bulunma hakkı saklıdır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.”

Değişiklik teklifimiz komisyonun Adalet ve Kalkınma Partili üyeleri tarafından kabul edilmedi.

Görüşülen teklifin gerekçesine baktığımızda teklif sahiplerinin bu teklifi propaganda amaçlı, terörle mücadele bayraktarlığının bir parçası olarak göstermek, böyle tarihe not düşmek, böyle anlatmak, kamuoyuna da böyle yansıtmak niyetinde olduğunu görüyoruz. Gerekçede terör ortamından şikayet ediliyor ve dokunulmazlıkların bu kapsamda gündeme getirildiği ifade ediliyor. Öncelikle bu teklifin, Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetlerinin terör konusundaki bozuk sicilini düzeltmeye gücü yetmeyeceğini belirtmekte yarar var. Adalet ve Kalkınma Partisi 2002 yılında iktidara geldiğinde Türkiye’de terör sıfırdı. 14 yıllık iktidar döneminin sonunda her gün çok sayıda şehit verdiğimiz bir noktaya geldik. Bu süreç içinde terör örgütü güçlendi, tahkimat yaptı, yığınak yaptı, bugünkü saldırılara hazırlandı. Çözüm süreci adı altında başlayan süreçte terör örgütünün bu hazırlıklarının tamamı hükümetin gözü önünde cereyan etti. “Aman çözüm zarar görmesin” ya da “şu seçim çatışmasız atlatsın” endişesiyle terör örgütüne hiçbir devletin tanımayacağı tavizler verildi. 2011 yılındaki Oslo Görüşmelerinde bulunan MİT Müsteşar Yardımcısı Afet Güneş’in terör örgütü lideri Sabri Ok’a “Biliyoruz metropoller de doldurdunuz bu arada patlayıcılarla doldurdunuz... Hepsini biliyoruz” sözleri örgüte verilen tavizin çarpıcı örneğidir. Terör örgütü bu süreçte bölgede bomba ve silah depoladı, yığınak yaptı, asker alıyorum adı altında militan devşirdi, vergi daireleri kurup haraç topladı, mahkemeler kurup yargılama yaptı, kamyonlardan silah dağıttı. Her şey hükümet yetkililerinin gözü önünde yapılırken valilere “dokunmayın” diye talimat verildi. O dönemde valilere terör örgütüne dokunmamaları talimatı verdiğini bizzat dönemin başbakanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan ifade etmiştir. EMASYA Protokolünün kaldırılmasından sonra Türk Silahlı Kuvvetleri operasyon yapmak için Valilerden izin istedikleri halde Valiler operasyon ve müdahaleye izin vermedi. Tespit edilen 290 izin isteminin sadece 8’ine izin verildiği, 282 talebin ise reddedildiği biliniyor. Valiler kuşkusuz bu konuda başbakandan ve hükümetten aldıkları emirleri uyguluyorlardı. Türk Silahlı Kuvvetlerinin verilmeyen izinler için “sorumluluktan kurtulma dosyaları” tuttuğunu biliyoruz. Hatta öyle bir algı operasyonu yaratıldı ki iktidara yakın medyada terör örgütü liderinin

“gençliğinde namaz kıldığını ... dini bütün bir insan olduğunu” anlatan yazı dizileri yapıldı. Teklifte imzası olan bir milletvekili “200 ton bomba gömdüler” diye açıklama yaptı. Bunlar olurken hükümet neredeydi? Sadece seyirciydi. Gördüğü halde buna ses çıkarmadı. Ceza hukukunda buna “teröre yardım ve yataklık yapmak” denir. Bu nedenle teklifin gerekçesinin siyasi sorumluluktan kurtulma çabasıyla ve propaganda amaçlı hazırlandığını, ancak hiçbir gerekçenin bu sorumluluğu örtmeye yetmeyeceğini ifade etmemiz gerekiyor.

Türkiye’nin teröre karşı mücadelesinde herkesin dayanışma içinde olması gerektiğine hiç kuşku yoktur. Nitekim grubumuz bu konuda her türlü adıma destek vermekte ve vereceğini de beyan etmektedir. Dokunulmazlık konusu başta da ifade ettiğimiz üzere ne terör, ne yolsuzluk, ne de başka bir suçun koruma zırhı olamaz. Bu noktada bütün dokunulmazlık dosyalarının yargı önünde hesap vermesi gerektiği konusunda ilkesel tutumumuz devam etmektedir. Nitekim Komisyonunda görüşülen teklif yukarıda açıkladığımız bütün olumsuzluklara, eksikliklere ve hatalara karşın, milletvekillerinin en azından mevcut fezlekelerini yargıya taşıma ve hesap verme olanağı yaratmaktadır. Görüşmeler sırasındaki önerilerimiz dikkate alınmadı, değişiklik teklifimiz reddedildi. Bu çerçevede beklentimizi tam olarak karşılamasa dahi Parti Programımızın yukarıda belirttiğimiz, “*...Dokunulmazlığının kaldırılması talep edilen milletvekillerinin mevcut dosyalarının bekletilmeden, dönem sonuna ertelenmeden sonuçlandırılması sağlanacaktır...*” ilkesi çerçevesinde teklife kabul oyu verdik.

İçtüzüğün 42 inci maddesinin son fıkrası uyarınca görüşlerimizi rapora ekliyoruz.

Bülent Tezcan

Aydın

Uğur Bayraktutan

Artvin

Muharrem Erkek

Çanakkale

Murat Emir

Ankara

Akın Üstündağ

Muğla

Nurhayat Altaca Kayışoğlu

Bursa

MUHALEFET ŞERHİ

2/1028 ESAS SAYILI TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ MUHALEFET ŞERHİ

"Anayasa" adı verilen bir metnin gerçekten Anayasa olarak nitelendirilebilmesi için, devlet iktidarını sınırlandırması ve hakları güvence altına alması gereklidir. Bu niteliğinden dolayı, Anayasa'nın hak alanının muhafazasını ve geliştirilmesini sağlayan değişikliklere açıkken, korunan hakları daraltan, ortadan kaldıran veya askıya alan hükümlere kapalı olduğu ve bunların geçerli bir değişiklik olarak ele alınamayacağı John Rawls tarafından ileri sürülmüştür. Bu görüş, doktrinde ciddi bir karşılık bulmuş, anayasa değişikliklerinin kontrolünün, anayasanın sağladığı güvencelerin zayıflatılmasının önüne geçmek ve parlamento çoğunluğunun, azınlık aleyhinde otoriterleşmesini engellemek için şart olduğu da aynı şekilde ileri sürülmüştür.

1982 Anayasası döneminde kalıcı bir anayasa değişikliği niteliğinde olmayan geçici maddeler rejimiyle, Kenan Evren'in cumhurbaşkanı ilan edilmesi ve askeri vesayetin kurumsallaşması gibi kurulu iktidarın tesisi bakımından esaslı ve 'istisnai' düzenlemeler yapılmış; seçimlerin sıhhati için seçim kanunlarında yapılan değişikliklerin bir yıl içinde gerçekleşen seçimlere uygulanamayacağı hükmünün askıya alınması gibi anayasa tarafından sunulan güvenceler 'bir defaya mahsus' delinmiştir. Geçici maddelerle 'anayasallaşan' 19 hükmün tamamı bu mahiyettedir. Şimdi Anayasa'ya eklenmesi önerilen 20'nci geçici madde de bu anlayışı devam ettirmektedir. Anayasa'nın 83'üncü maddesini askıya alan bu düzenlemeyle, 'siyasi linç' olasılığına karşı bir güvence olan yasama dokunulmazlıkları, 'bir defaya mahsus' olmak üzere ortadan kaldırılmaktadır. Böylece milletvekillerinin keyfi şekilde tevkif edilmelerinin önüne geçmek, halkların iradesini tam olarak Meclis kürsüsüne yansıtarak parlamenter işleyişi ve milletvekillerinin ifade özgürlüğünü güvence altına almak gibi amaçlarla tesis edilen hüküm yokmuşçasına, hakkında fezleke olan vekiller yargıya havale edilmektedir. Yasama dokunulmazlığının siyasi saiklerle kaldırılmasını Anayasa'ya aykırı bularak iptal eden Anayasa Mahkemesi içtihadı da bu yolla delinmektedir. Sonuç olarak, Kanuni Esasi'den bugüne tanınmış bir hak, kalıcı bir ilke olmaksızın askıya alınmakta, muhalefet vekilleri bu şekilde Meclis'ten uzaklaştırılma tehdidiyle karşı karşıya bırakılmaktadır.

İçtüzük'ün 131 ve devamı maddelerinde detaylı biçimde belirlenmiş olan dokunulmazlıkları kaldırma usulü ve bu usulle getirilen savunma hakkı, yine bu değişikliklerle ortadan kaldırılmaktadır. Fezlekesi görüşülen vekilin Hazırlık Komisyonu, Karma Komisyon ve

Genel Kurulda kendisini savunma hakkı bu değişiklikle gasp edilmektedir. Böylece fiil işlendiği tarihte mevcut olan bir güvence, geçmişteki fiillerle ilgili olarak ortadan kaldırılırken, değişiklik bir defaya mahsus olduğundan, yasalastıktan sonraki fiiller veya soruşturmasına henüz başlanmamış olanlar için geçerliliğini koruyacaktır. Bu bir hukuk garabetidir.

Teklifin Genel Kurul'da kabul edilmesi halinde, kabul edildikten sonraki gün Bakanlıklara veya Meclis'e taşınmış olan fezlekeler hakkında ise olağan süreç işletilecektir. Böylece aynı fiili yapan iki vekilin biri, keyfi bir zamansızlık nedeniyle tevkif edilebilecekken, bir diğerinin yargılanmasına milletvekilliği sona erdikten sonra devam edilebilecek, bu süreçte herhangi bir koruma tedbirine de hükmedilemeyecektir. Ağır bir belirsizlik, keyfilik ve eşitsizliği beraberinde getiren bu durum, hukuk güvenliğini ortadan kaldırmaktadır. Bir başka eşitsizlik, Başbakan ve Bakanlar Kurulu'nun bu düzenleme dışında bırakılmasıyla da yaratılmaktadır.

Anayasa'nın bir maddesinin geçici olarak askıya alınması, yerine uygulanacak olan maddeyle hak alanının daraltılması, Anayasa yapım tekniğiyle bağdaşmadığı gibi, Anayasa'nın ikinci maddesiyle güvence altına alınmış hukuk devletin de açık ihlalidir. Kendi gücünü hukuk çerçevesinde tutarak sınırlamayı taahhüt eden iktidar, bu yolla karşısında duran en önemli muhalefet olan HDP'yi Meclis dışına iterek ve Meclis aritmetiğini yeniden şekillendirecek bir imkan yaratarak hukuk devleti ilkesini hiçe saymaktadır.

Yasama muafiyetleri imtiyaz değildir. Halkın iradesinin meclise tam ve özgür olarak yansımaları sağlamak, parlamenterlik görevinin her türlü baskı ve kaygıdan uzak, güvenceli bir biçimde yapılmasına mümkün kılmak için getirilmiş güvencelerdir. Sancılı bir tarihle kazanılmış deneyimlerin sonucudur. İktidarı rahatsız edebilecek görüşleri savunanların hem ifade özgürlüklerinin korunması, hem de çeşitli sebeplerle yasama faaliyetlerinden uzak tutulmalarının önüne geçilmesi için tanınan muafiyetler, parlamento fonksiyonunun sıhhati açısından önemlidir.

Yasama muafiyetleri, İngiltere'de Kralın politikalarına muhalefetin itirazları karşısında milletvekillerini çeşitli sebeplerden tevkif ederek Parlamento'dan uzaklaştırmasından doğan, parlamentonun süresiz tatil edilmesine ve Kraliyet Ordusu'nun Parlamento Ordusu'yla iç savaşa sürüklenmesine kadar varan çekişme sonucu kurumsallaşmıştır. Tarihsel olaylar, anayasal kurumların gelişimlerini doğrudan etkilemektedir. Fransa'da 1789 Devrimi'yle ortaya çıkan muafiyetler, Konvansiyon döneminde kaldırılmış, ancak pek çok meclis üyesi hapsedilince yeniden tesis edilmiştir. Demokrasi kültürünün ve hukuk devletin güçlenmesi,

yargının bağımsız ve tarafsız bir erk haline gelmesiyle muafiyetlerin kapsamı zamanla daraltılmışsa da Türkiye'de yasama dokunulmazlıklarını kaldırma tehdidi, her zaman muhalefetin ensesinde sallanan bir kılıç olmuştur.

Cumhurbaşkanı, HDP'li vekillerin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına dair sabırsızlığını pek çok vesileyle dile getirmiş, bu sabırsızlık teklifin gerekçesinde aynen yerini almış ve hukuki hiçbir karşılığı olmayan bir saat hesabı, bu siyasi tektipleştirme hamlesinin gerekçesi haline gelmiştir.

Ağır tutarsızlıklar içeren ve bir hukuk metni olmaktan uzak olan gerekçeyle de bir Anayasa maddesi 'kaldırılmıştır'. Yasama dokunulmazlığı kaldırıldığında başvurulacak hukuki yolları düzenleyen 85. maddenin uygulama alanı bulamayacağını aşıkardığı, gerekçedeki bir cümleyle ifade edilmiştir. Bir Anayasa maddesi, gerekçe ile kaldırılamayacağı gibi, şeklen Anayasa değişikliği olmakla birlikte, aslen yasama dokunulmazlıklarını kaldıran bir maddeye karşı hukuki başvuru yollarının sınırlandırılması, hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkı ile de bağdaşmaz. Yine gerekçenin 'terörle mücadele' planlarını öne çıkarması, genel, soyut ve kişilik dışı olması gereken bir düzenlemede bir hedef belirlemektedir. Anayasa ve İktüzük'e bu denli aykırı bir metnin usulen madde metinlerine geçilmeden reddedilmesi gerekiyken, İktüzük'ün 38. maddesine aykırı olarak görüşülmesi bir başka vahim sakatlıktır.

HDP milletvekilleri hakkında düzenlenen fezlekelerin ezici çoğunluğunu, örgüt propagandası, suçu ve suçluyu övme, kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme gibi, ifade ve toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlükleri kapsamında değerlendirilebilecek isnatlar oluşturmaktadır. Bu isnatlarla mücadele, gerekçede 'terörle mücadelenin' bir parçası olarak anılmakta, 5 milyonu aşkın kişiyi temsil eden milletvekillerinin söz ve ifadeleri kriminalize edilmektedir. Aslen parti programında yer alan, Türkiye'nin altına imza attığı uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınmış özerklik talebi ve savunusu, bu isnatların başında gelmektedir.

Aslında Türkiye'nin parlamento tarihi, toplumun ve bunun yansıması olarak parlamentonun tek tipleştirilmesi girişimlerinin de tarihidir. Bu tarihi, 69'u Müslüman, 46'sı Gayrimüslim 115 üyeyle toplanmış 1877 Meclis-i Mebusanı ile başlatmak gerekir. İkinci Meşrutiyet'in ardından 1908'de açılan Meclis-i Mebusan'da 11 farklı halktan mebus yer alıyordu. Çeşitli dönemlerde sayıları değişse de, Türk, Kürt, Arap, Rum, Ermeni, Arnavut, Yahudi, Bulgar, Sırp, Ulah ve Asuri mebuslar görev yapmaktaydılar. 12 Ermeni mebustan Kirkor Zohrab ve Ohannes Vartkes Serengülyan, İsdepan Çıracıyan, 21 Nisan 1915'te Diyarbakır'daki Divan-ı Harp'te

yargılanmak üzere tutuklanmış, yolda çetelerce vurulmuşlardır. Nazaret Dağavaryan, Garabed Paşayan, 24 Nisan 1915'te aynı amaçla tutuklanarak Ayaş Hapishanesi'ne gönderilmiş, biri Siverek yakınlarında, diğeri Ankara Elmadağ yakınlarında öldürülmüşlerdir. Onnik Tertsakyan'ın 17 Nisan 1915'te tutuklandıktan sonra öldürülmüş, Hampartsum Boyacıyan ise evinden alınarak tutuklanmış ve idam edilmiştir. Ermenilerin ardından tüm gayrimüslim milletvekillerinin Meclis'ten ve aktif siyasetten dışlanmaları, toplumdan da dışlanmalarının, tehcirin ve uğradıkları büyük acıların da habercisi olmuştur.

Ayan Meclisi'nde temsil edilen Kürt Teali Cemiyeti de benzer akıbeti paylaşır. Cemiyetin başkanı Seyit Abdülkadir'in milletvekilliğinin Kürt Şerif Paşa'nın Paris Barış Konferansı esnasında Ermenilerle imzaladığı anlaşmayla ilgili basma verdiği demeçler nedeniyle düşürülmesi için girişimlerde bulunulmuş, ardından Cemiyet dağıtılmıştır. Kurtuluş Savaşı boyunca gündemde olan Kürtlere yerel özerklik bahsini hayata geçirmek için, Mustafa Kemal'in ve tüm Meclis'in destek tezahüratları altında Meclis'e Kürt milli giysileriyle giren Dersim mebusu Hasan Hayri ve arkadaşları, Kürt ve Türk halklarının birliği ve kardeşliğiyle ilgili çok alkış alan bir konuşma yaparlar. Üç sene sonra Hasan Hayri, aynı konuşma gerekçe gösterilerek 'bölücülük' suçlamasıyla idam edilir. Bu durum, Dolmabahçe mutabakatına giden süreçte müzakereleri yürüten isimlerden Sırrı Süreyya Önder hakkında tanzim edilen fezlekeyi hatırlatmaktadır. Bu süreçte de devlet kanadından görüşmeyi yürütenler yasal güvencelerden faydalanmış, ancak aracılar böyle bir teminat verilmediği gibi, tam da bu görüşmeler, suç isnatlarının kaynağı haline gelmiştir. 1924 Anayasası ile birlikte, Türk - Kürt birlikteliği söylemi bir kenara bırakılmış, Kürtlerin talepleri bastırılmıştır.

Her süreçte Kürt milletvekillerinin Meclis dışı bırakılmaları, hem devleti hukukun sınırlarını zorlayan ve kimi zaman bu sınırların dışına taşan faaliyetlere itmiş, hem de Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde çeşitli isyanların fitilini ateşlemiştir. Takriri Sükun Kanunu, Şark Islahat Planı, Tunceli Kanunu, devletin kurulu hukuk düzeninin dışındaki faaliyetlerine biçilen, Anayasa'ya ve diğer mevzuata aykırı kılıflardır; olağanüstü halin hukuka aykırı olarak yasalaşmasıdır. Koçgiri İsyanı, Şeyh Sait İsyanı ve Dersim İsyanı da başlatılan isyanlara örnek olarak gösterilebilir.

PKK ile mücadele ağır bir yıkımı ve hukuk çerçevesinin çok dışında faaliyet gösteren bir devlet aygıtını beraberinde getirmiştir. 1990'lı yıllarda PKK ve devlet arasındaki çatışmaların giderek şiddetlendiği bir evrede Kürt siyasal partileri kurulmuştur. Sırasıyla Halkın Emek Partisi (HEP), Özgürlük Demokrasi Partisi (ÖZDEP), Demokrasi Partisi (DEP), Demokrasi ve

Değişim Partisi (DDP), Demokratik Kitle Partisi (DKP), Halkın Demokrasi Partisi (HADEP), Demokratik Halk Partisi (DEHAP), Demokratik Toplum Partisi (DTP) ve BDP kurulmuştur. Bu partilerden sadece DEHAP kendisini feshetmiş, geriye kalan diğer partilerin tümü “bölücü” faaliyet yürüttükleri iddiası ile kapatılmıştır.

4 Eylül 1993'te “faili meçhul cinayetler” üzerine delil tespit çalışması yürüten bir DEP delege heyetine Batman'da saldırı düzenlenmiş, DEP Mardin Milletvekili Mehmet Sincar öldürülmüştür; Batman Milletvekili Nizamettin Toğuç ve 3 kişi de yaralanmıştır. Yine, 1991 ve 1994 arasındaki çatışmalı süreçte, legal siyasetin temsilcisi olan HEP ve DEP'in 50'den fazla üyesi öldürülmüştür.

DEP milletvekilleri Orhan Doğan ve Hatip Dicle, 2 Mart 1994'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden çıkışta sivil polisler tarafından yaka paça gözaltına alınmış, aynı gün TBMM'de yapılan oylamada DEP milletvekilleri Orhan Doğan, Hatip Dicle, Leyla Zana, Ahmet Türk, Sırrı Sakık ve bağımsız milletvekili Mahmut Alınak'ın dokunulmazlıkları kaldırılmış ve Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, Kürt milletvekilleri hakkında “derhal sorguya alma” emri vermiştir. Orhan Doğan ve Hatip Dicle'nin ardından 4 Mart 1994'te Leyla Zana ve diğer milletvekilleri gözaltına alınmış, ardından tutuklanmışlardır. 16 Haziran 1994'te Anayasa Mahkemesi, 7 Mayıs 1993'te kurulan DEP'in kapatılmasına ve 5'i cezaevinde bulunan 13 milletvekilinin tümünün dokunulmazlığının kaldırılmasına karar vermiştir. 1 Temmuz 1994'te Selim Sadak da gözaltına alınmış ve 12 Temmuz'da tutuklanmıştır. 3 Ağustos 1994'te tutuklu bulunan 6 eski milletvekiliyle başlayan DEP davası, 8 Aralık 1994'te sonuçlanmıştır. Diyarbakır milletvekilleri Hatip Dicle ve Leyla Zana ile Şırnak milletvekilleri Orhan Doğan ve Selim Sadak, Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından 15'er yıl ağır hapis cezasına çarptırılmışlardır.

DEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasından 10 gün önce dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş, “*Eşkiyayı Bekaa'da aramaya gerek yok. Maalesef bunların bir kısmı Yüce Meclis'in çatısı altındadır*” diyerek, DEP'lileri hedef göstermiş, dönemin Başbakanı Tansu Çiller de 2 Mart 1994 yılında partisinin grup toplantısında işaret vermiştir: “*Meclis'te PKK'nın barındığı bir gölge vardır, bunu Meclis'in üzerinden kaldırmakla yükümlüyüz*”. Bu saldırgan dil, bu teklif görüşülürken yeniden piyasaya sürülmüş, HDP'li milletvekilleri PKK'nın, ASALA'nın uzantısı olmakla itham edilmişlerdir. Yine dokunulmazlıkların kaldırılması, tıpkı o dönemde olduğu gibi, “temizlik” olarak adlandırılmıştır.

HADEP de benzer kaderi paylaşmış, 13 Mart 2003 tarihinde parti Anayasa Mahkemesi tarafından, "PKK'ye yardım yataklık etmek ve yasadışı eylemlerin odağı haline gelmek" iddiası ile kapatılmıştır. Parti kapatıldıktan sonra alınan karar gereği beyan ve eylemleriyle partinin kapatılmasına neden olan kurucuları dahil üyelerinden 46'sı siyasetten men edilmiştir. Kapatma kararının üzerinde 7 yıl geçtikten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) verdiği karar ile HADEP'in kapatılmasında Türkiye'yi haksız bulmuştur.

HADEP'ten sonra DEHAP hakkında kapatma davası açılmış, bunun üzerine parti kendisini feshetmiştir. 9 Kasım 2005 tarihinde kurulan Demokratik Toplum Partisi'nin neredeyse düzenlediği her etkinlik suç sayılarak hakkında kapatma davası açılmış ve Anayasa Mahkemesi, 2009'da oybirliğiyle DTP'nin kapatılmasına karar vermiştir. 37 kişiye 5 yıl siyaset yasağı getirilirken, Genel Başkan Ahmet Türk ve Aysel Tuğluk'un milletvekilliğinin düşürülmesi yönünde karar verilmiştir.

Kürt Sorununun çözümüne yönelik olarak 2012 yılında başlayan diyalog süreci “Dolmabahçe Mutabakatı” ile derinlikli müzakere aşamasına evrilme umudunu artırmış, ancak AKP Hükümeti'nin köylerden şehirlere sıçrayan çatışma ve abluka politikalarını piyasaya sürmesi nedeniyle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın deyimiyle “buzdolabına” kaldırılmıştır.

Dolmabahçe Mutabakatı'ndan hemen sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından yapılan açıklamalara bakıldığında, sürecin adım adım planlı olarak çöktüğü, çözümü önceleyen güvenlikçi bir paradigmanın yeniden devreye sokulduğu açık bir şekilde görülecektir.

Uzlaşılacak geri çekilmenin alabildiğine hızlı ve güvenilir olması için yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğu halde bu düzenlemelerin yapılmaması, AKP Hükümeti'nin geri çekilme sürecinde güvenlik amaçlı barajlar ve kalekollar yapmaya başlaması PKK içerisinde güvensizlik yarattığı halde, her şeye rağmen barışta ısrarcı olan Abdullah Öcalan'ın çağrılarıyla geri çekilme süreci kademeli olarak devam etmiştir.

30 Haziran günü savaş uçaklarınca Avaşin ve Kandil bölgeleri bombalanarak ateşkesin bitişinin ilk sinyali AKP iktidarı tarafından verilmiştir. Ardından geçici hükümetin Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, 14 Temmuz'da, bu olaya dair *“iki tane bombardıman uçağı orada ne var ne yok hepsini yok etti.”* diyerek bu bombardımanı teyit etmiş, *“ateşkes dediğimiz mesele bizimle terör örgütü arasında hiçbir zaman söz konusu olmamıştır. Artık örgütü zor günler bekliyor”* ifadeleriyle çatışmaların şiddetlenerek artma eğilimine işaret etmiştir. 3 yıllık aradan sonra Kandil'in bombalanması ve hükümet sözcüsü Arınç'ın açıklamaları

hükümet açısından ateşkesin daha 30 Haziran’da geçersizleştiğini ortaya koymaktadır. KCK de bu bombalamaların ardından yaptığı açıklama ile “ateşkesin anlamsızlaştığını” ifade etmiştir.

Seçimlerin öncesinde ve hemen sonrasında devam ettirilen tüm provokasyon girişimlerine rağmen başarılı olamayan AKP Hükümeti, 20 Temmuz’da Suroç’ta yaşanan bombalı intihar saldırısını gerekçe göstererek çatışmalı süreci başlatmıştır. Suroç’ta IŞİD üyesi olduğu söylenen bir kişi tarafından gerçekleştirilen intihar saldırısında, Kobanê’nin yeniden inşası için çalışma yürüten ve Türkiye’nin dört bir yanından gelen 33 sosyalist genç yaşamını yitirmiştir. Suroç Katliamı sonrası Adıyaman’da yaşanan şüpheli asker ölümü; keza Ceylanpınar’da zamanlaması ve yapılış yöntemi itibariyle kuşku uyandıran, PKK’nin merkezi düzeyde reddettiği iki polisin öldürülmesi olayı üzerinden Erdoğan ve AKP Hükümeti, 24 Temmuz itibariyle savaş ilanında bulunmuş, KCK’ye yönelik kapsamlı operasyonların emrini vermişlerdir. Bu talimat kapsamında üç yıla yakın süredir devam eden çatışmasızlık ortamı bitirilerek Kandil yeniden bombalanmış ve Türkiye içerisinde gerek sivil gerekse çatışmadan kaynaklı ölümlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Kandil bombalamalarında bölgede olan yerleşim yerleri zarar görmüş, Zergele köyünde 8 sivil toplu biçimde hayatını kaybetmiştir.

Bu kapsamda, sözüm ona IŞİD’e karşı başlatıldığı söylenen siyasi gözaltı operasyonları esasen partimize yönelmiş, yüzlerce HDP’li gözaltına alınmış, pek çoğu da tutuklanmıştır.

Yine, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bizzat yönlendirmesiyle Eş Genel Başkanlarımız hakkında fezlekeler hazırlanmış, AKP eliyle partimize kapatma davası hazırlıkları başlatılmıştır. “Çözümün adresi Meclis’tir, herkes düz ovada siyaset yapmalı” denilerek çıkılan yolda, Meclis’te grubu bulunan bir partinin kapatılmasının, eş genel başkanlarına siyasi yasak getirilmesinin tartışıldığı bir noktaya gelinmiştir.

10 Ekim 2015 tarihinde, Ankara’da, KESK, DİSK, TMMOB, TTB çağrısı ile “Savaşa İnat Barış Hemen Şimdi” şiarı ile Emek, Demokrasi ve Barış mitingi düzenleme kararı alınmış, bu mitinge yapılan intihar saldırısında, barış isteyen 100 kişi hayatını kaybetmiş, 400’ün üzerinde kişi yaralanmıştır. Katliamı gerçekleştirenlerin IŞİD’li olduğu, Suroç ve Diyarbakır saldırılarını gerçekleştirenler ile ilişkili olduğu kısa sürede açığa çıkmıştır. Emniyetin istihbarat sahibi olduğu halde harekete geçmemesi, bunun yerine yaralılara biber gazı sıkması, yaralılara müdahale eden sağlık emekçilerini engellemesi hafızalarda tazeliğini korumaktadır.

Yine bu süreç, sokağa çıkma yasakları adı altında, çeşitli il merkezleri ve ilçelerin ablukaya alınmasıyla, çok sayıda sivilin hayatını kaybetmesine sahne olmuştur. Hukuki mesnetten tamamen yoksun olarak, alelade bir idari işlemle ilan edilen sokağa çıkma yasakları, başta Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan, idari tasarrufla kişi hürriyetine dokunulamayacağı ilkesine, Anayasa'nın 13 ve 15. maddelerde belirlenen temel hak ve özgürlükler alanına dair ilkelere ve bir bütün olarak mevzuata aykırıdır. Bir savaşı aratmayan boyutlara varmış olan yıkım esnasında, gerek devlet erkânı gerekse basın tarafından kullanılan dil, 1990'lardakine çok benzemektedir. O dönemde milletvekillerinin Meclis'ten ihracının ardından atılan 'temizlik' manşetleri, bugün ilçelerin ve illerin 'temizlenmesi' şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu 'temizlik' faaliyetlerine de, Meclis'teki tek etkin muhalefet olan HDP'nin dışlanması eklenmektedir. Bilinmelidir ki, HDP onurlu, kalıcı ve toplumun her kesimi tarafından benimsenen bir barışın inşası için faaliyet göstermekte, en küçük sokaktan mahallelere temsil ettiği bütün kesimlerin taleplerini Meclis'te dile getirmek için emek sarf etmektedir. Bu bakımdan, devlet tarafından 'temizlik' olarak adlandırılan her hamle, toplumu çatışmaların derinleştiği ve yaygınlaştığı bir kaosa itmektedir. Kürtlerin yoğunluklu olarak yaşadığı bölgelerde karşılık bulan tüm siyasi hareketlerin TBMM'den dışlanması, milletvekillerinin, belediye başkanlarının ve diğer siyasilerin tutuklama başta olmak üzere, hedef haline getirilerek legal siyaset alanından çekilmeye zorlanması, bu topluma yüz yıldır hiçbir fayda sağlamamıştır. TBMM, HDP'nin siyaset alanlarından yalnızca biridir. HDP'nin bu alandan dokunulmazlıkların 'bir defaya mahsus' kaldırılması yoluyla bir kez daha 'sürülmesi' de barışa hizmet etmeyecektir.

Milletvekillerinin yargılanabilir olması HDP'nin de talebidir ve kalıcı bir değişiklik önerisi olarak Komisyon'da da dillendirilmiş, kamuoyu ile de paylaşılmıştır. Ancak Meclis'te sarf edilen sözün devamlılığı, iradenin tecellisi ve demokratik bir tartışma esas olduğu için, milletvekillerinin gözaltı, tutuklama gibi sebeplerle Meclis faaliyetinden uzaklaştırılması da demokratik toplum esaslarıyla ve parlamentonun kuruluş ilkeleriyle bağdaşmayacaktır.

09.05.2016

Meral Danış Beştaş

Adana

Erol Dora

Mardin

Mithat Sancar

Mardin

EK GÖRÜŞ

ANAYASA KOMİSYONU RAPORUNA İLİŞKİN EK GÖRÜŞLERİMİZ

Öncelikle ve önemle belirtmek gerekir ki, Milliyetçi Hareket Partisi 2/1028 Esas Numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne komisyon oylamalarında “**kabul**” oyu vermiştir. Milliyetçi Hareket Partisi, Anayasada değişiklik yapılmasına kanun teklifini, son dönemde gündemde olan “dokunulmazlık” tartışmalarına geçici de olsa bir çözüm getireceği düşünerek desteklemektedir ancak Milliyetçi Hareket Partisi’nin Komisyon Üyeleri tarafından, mezkur kanun teklifinin eksik ve hatalı yönlerine dair hukuki gerekçeler komisyon toplantılarında dile getirilmiş, bu eksik ve hatalı yönlerin neden olabileceği sorunların giderilmesini teminen iki adet önerge sunulduysa da bu önergeler, hükümet ve diğer komisyon üyeleri tarafından kabul edilmemiştir.

2/1028 Esas Numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”ne ilişkin Anayasa Komisyonu raporuna katılmakla beraber, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 42’inci maddesine göre raporda yer almayan ek görüşlerimiz aşağıdaki gibidir:

TEKLİFİN GENELİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİMİZ

Milliyetçi Hareket Partisi, uzun yıllardır tutarlı ve istikrarlı bir yaklaşımla, Milletvekili dokunulmazlığının sınırlandırılmasını, özellikle terör eylemlerine katılan ve terörü destekleyen Milletvekillerinin dokunulmazlığının olmaması gerektiğini savunmuştur.

Milliyetçi Hareket Partisi “Programı”nın;

29’uncu sayfasında “Hak arama özgürlüğü ve kanun önünde eşitlik” başlığı altında şu ifadeler yer almıştır:

“Herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde adil yargılanma hakkına sahip olduğuna, hiçbir eylem ve işlem yargı denetimi dışında bırakılamayacağına inanmaktayız. Herkesin kanun önünde eşitliği ilkesi uyarınca, anayasa ve kanunlarımızdaki dokunulmazlıkların kaldırılması, herkesin hak arama özgürlüğüne sahip olması ve idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olması gerektiğini savunmaktayız.”

Yine Program’ın 42’nci sayfasında “Siyaset anlayışı” başlığı altında şu ifadeler yer almıştır:

“Siyasi partilerin sadece Türk milleti tarafından ve seçim sandığı yoluyla tasfiye edilebileceğine inanan Milliyetçi

Hareket Partisi, terör ve şiddeti siyasi amaç ve araç olarak gören ve destekleyen partiler dışında siyasi partilerin kapatılmasına karşı olup parti kapatma yerine bireysel sorumluluk esasını öngörmektedir.

Milletvekili dokunulmazlığının, kamu vicdanının kabul edeceği makul esaslara bağlanması ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisindeki yasama ve denetleme faaliyetlerinin dışında kalan hususlardaki dokunulmazlıkların kaldırılması gerektiğine inanmaktayız.”

Ayrıca Program’ın 60’ıncı sayfasında “Dokunulmazlıkların kaldırılması ve yüce divan” başlığı altında da şu ifadeler yer almıştır:

“Milletvekili dokunulmazlıklarının parlamento faaliyetleri ile sınırlandırılması sağlanacak, milletvekillerinin yapamayacakları işlerin parlamento faaliyetlerinde etkinlik sağlanması ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin saygınlığı çerçevesinde değerlendirilmesi benimsenecek, yüce divan yetkisinin ve görevinin, yargılanmanın adil, bağımsız ve ihtisas sahibi mahkeme tarafından yapılması anlayışı içinde tanzimi esas olacaktır.”

Şu hususun altını önemle çizmek isteriz ki; Milliyetçi Hareket Partisi’nin “Parti Programı”nda yer alan bu ifadeler, istikrarlı bir şekilde; “2023’e Doğru Yükselen Ülke Türkiye” isimli 2011 Seçim Beyannamesi’nde de yerini almıştır.

Akabinde 2012 yılında Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri imzasıyla AKP ve CHP gruplarına gönderilen yazı ile Milliyetçi Hareket Partisi’nin milletvekili dokunulmazlığının sınırlandırılmasına yönelik Anayasa değişikliği önerisi sunulmuştur. Milliyetçi Hareket Partisi’nin söz konusu Anayasa değişiklik önerisi ile Anayasanın 83’üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının değiştirilmesi öngörülmüştür. Ancak söz konusu öneri, diğer siyasi parti grupları tarafından Anayasa değişikliği teklifi haline getirilmemiş ve deyim yerindeyse dosya bir kere daha rafa kaldırılmıştır.

Keza Milliyetçi Hareket Partisi’nin Programında ve 2011 Seçim Beyannamesinde yer alan dokunulmazlıkla ilgili yaklaşımı, aynı başlıklar ve aynı metin ile 7 Haziran 2015 Milletvekili Genel Seçimi Seçim Beyannamesinde ve 1 Kasım 2015 Milletvekili Genel Seçimi Seçim Beyannamesinde de yerini almıştır.

Ancak bazı siyasi partilerin gerek seçim beyannamelerinde ve gerekse geçmişteki söylemlerinde bu yaklaşım ne yazık ki gözlenmemektedir.

1 Kasım 2015 Milletvekili Genel Seçimi Seçimi'nden sonra ise Milliyetçi Hareket Partisi, artarak devam eden terör eylemleri ve Halkların Demokratik Partisi'ne mensup bazı milletvekillerinin terörle bağlantılı eylemlerini de nazara alarak bu defa 03.03.2016 tarihinde yapmış olduğu başvuru ile terör suçları ile ilgili dokunulmazlık dosyalarının acilen işleme alınmasını TBMM Başkanlığı ve Karma Komisyon'dan talep etmiştir. Ancak bu talep hakkında hiçbir işlem yapılmadığı gibi, diğer siyasi partilerden bu yönde bir destek de gelmemiştir.

Devamında, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet BAHÇELİ 17.03.2016 tarihinde yapmış olduğu açıklamasında;

“Makamı ve mevki ne olursa olsun, süreç ihaneti sırasında görevini ihmal eden, devleti zaafa düşüren, terör örgütünün silahlanmasını ve militan devşirmesini gaflet içinde seyretmiş devlet veya hükümet görevlisi kimlerse adalete teslimlerinin önü ve yolu açılmalıdır. Teröre yardım ve yataklıktan dolayı milli vicdanda çoktan hüküm giyenlerin dokunulmazlıkları mutlaka ve öncelikle kaldırılmalıdır. Türkiye'nin bir bölgesi terörün zalim niyet ve hedeflerine maruz kalmışken, Meclis'te 506 (güncel olarak 562) fezlekeyle uğraşmak zaman kaybının ötesinde millete ve Türkiye Cumhuriyeti'ne tarihi bir haksızlıktır. AKP'nin TBMM'deki 316 milletvekili sayısı HDP'lilerin dokunulmazlığını kaldırmaya yetecektir. Başbakan'ın meydan okumakla vakit kaybetmek yerine, görevinin gereğini yapmakla meşgul olması akla en yakın çözümdür. Şayet Meclis Genel Kurulu'nda HDP'lilerin dokunulmazlıklarının kaldırılması yönünde milletvekili eksiği doğarsa, Milliyetçi Hareket Partisi bu açığı şüphesiz kapatacaktır.”

Şeklindeki Partimizin tutumunu yansıtan düşüncelerini kamuoyuna ilan etmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet BAHÇELİ'nin iyi niyetli ve uzlaşmacı bu çağrısı karşısında da diğer siyasi partiler sessizliklerini yine korumuşlardır.

Milliyetçi Hareket Partisi, tüm bu girişimlerinin sonuçsuz kalması sonucu pes etmemiş ve Grup Başkanvekili düzeyinde, 7 Nisan 2016 tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisi ve

Cumhuriyet Halk Partisi'ne ziyaretlerde bulunularak bu hususun çözüme kavuşması adına dört farklı öneri sunulmuştur.

Bu önerilerin birincisi;

“03.03.2016 tarihinde Milliyetçi Hareket Partisi'nin Anayasa ve Adalet Komisyonu Üyeleri tarafından “Dokunulmazlıkların kaldırılması istemli Karma Komisyonunda bekleyen bölücü terörle ilgili dosyaların gündeme alınması ve görüşülmesi” talebiyle Karma Komisyon'a başvuru yapılmıştır. Bu başvuru ekseninde mevcut Anayasa ve İçtüzük çerçevesinde bu dokunulmazlıkların kaldırılması konusu ele alınmalıdır.” şeklinde,

Bu önerilerin ikincisi;

“Anayasa'nın 76'ncı maddesinde yer alan Anayasanın Milletvekilliğine Seçilme Yeterliliğini düzenleyen 76'ncı Maddesinde “zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçları”yla ilgili dokunulmazlık dosyalarının Karma Komisyon tarafından ele alınarak TBMM Genel Kuruluna sevk edilmesi.” şeklinde,

Bu önerilerin üçüncüsü;

“Karma Komisyon bünyesinde bekleyen terör suçları ile ilgili dosyaların tamamı 83'üncü maddenin ikinci fıkrası kapsamında olduğu için Karma Komisyon'un acilen toplanarak TBMM'ye sevk edilen fezlekelerde gerekli incelemeler yapılmalı; bu dosyaların yasama dokunulmazlığı istisnalarından olduğu, usule aykırı şekilde TBMM'ye sevk edildiği ve bu dosyaların dokunulmazlık kapsamında değerlendirilmeden doğrudan yargılamalarının yapılması ve sadece konu hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine bildiriminin yapılması gerektiği gerekçeleriyle tefriğine karar verilerek ilgili yargı mercilerine gönderilmesi gerekmektedir.” şeklinde,

Bu önerilerden dördüncüsü ise;

“Adalet Bakanlığı tarafından gönderilen dokunulmazlık dosyalarının Anayasa'da ve mevzuatta öngörülen hükümler

çerçevesinde Karma Komisyon tarafından bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir. Karma Komisyon bünyesinde bekleyen terör suçları ile ilgili dosyaların tamamı 83'üncü maddenin ikinci fıkrası kapsamında olduğu için Karma Komisyon'un acilen toplanarak; bu dosyaların yasama dokunulmazlığı istisnalarından olduğu, usule aykırı şekilde TBMM'ye sevk edildiği ve bu dosyaların dokunulmazlık kapsamında değerlendirilmeden doğrudan yargılamalarının yapılması ve sadece konu hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirimini yapılması gerektiği gerekçeleriyle tefrikine karar verilerek ilgili yargı mercilerine gönderilmesi gerekmektedir. Ayrıca Adalet Bakanlığı'nın 21.12.2011 tarih ve 100/1 sayılı Genelgesi'nin sonuç bölümünün 3 numaralı açıklamasında; "leh ve aleyhteki delillerin eksiksiz olarak toplanmasını", 5 numaralı açıklamasında ise "kamu davasının açılması için yeterli delil elde edilememesi ve kovuşturma imkânının bulunmaması hallerinde, mahallinde yasal gereğine tevessül edilmesi ve Genel Müdürlüğümüze her hangi bir bilgi veya belge gönderilmemesi" ibareleriyle gereken dikkat ve özenin gösterilmesi düzenlenmiştir. Genelgenin bu hükümleri doğrultusunda ve bu hükümlere aykırı olarak Karma Komisyon bünyesinde bekleyen ilgili diğer dokunulmazlık dosyalarının da usule ve esasa uygun şekilde işlem görmesi için tefrikine karar verilerek ilgili mercilere iade edilmesi gerekmektedir. Yine bir başka açıdan, kamu kurumları bünyesindeki idari disiplin dosyaları veya benzeri nitelikteki dosyaların yargı mercilerine intikal ettirilmeden doğrudan ve kurum tarafından TBMM'ye ve dolayısıyla Karma Komisyon'a gönderilmiş olması da bir başka hukuka aykırılıktır. Keza milletvekilleri hakkındaki trafik cezası kapsamındaki dosyaların da dokunulmazlık çerçevesinde değerlendirilerek Karma Komisyon bünyesinde bekletilmesi de başka bir hukuka aykırılıktır. Bu sebeplerle bu tür dosyaların da usule ve esasa uygun şekilde işlem görmesi için tefrikine karar verilerek ilgili mercilere iade edilmesi gerekmektedir. Bu öneri çerçevesinde Karma Komisyon toplanarak dokunulmazlık dosyalarından Anayasa ve mevzuata aykırı yukarıda ifade edilen dokunulmazlık dosyalarını ilgili mercilere iadesi sağlanmalıdır."

şeklinde dir.

Milliyetçi Hareket Partisi'nin bu önerileri de diğerleri gibi görmezden gelinmiş, diğer siyasi partiler çok seçenekli ve uzlaşma zeminine müsait bu önerileri desteklemek bir yana olumlu bir açıklama dahi yapmamışlardır.

Milliyetçi Hareket Partisi'nin dokunulmazlık fezlekelerine yaklaşımını ve bu husustaki girişimlerinin sürecini izah ettiğimiz bu özette de anlaşılmaktadır ki, Milliyetçi Hareket Partisi aslında bu konunun çözüme kavuşmasının öncüsü durumundadır. Her tarihte ve her olayda olduğu gibi mesele ülke ve millet menfaatleri olduğunda Milliyetçi Hareket Partisi tüm

siyasi çekişmeleri bir kenara bırakarak sorumlu muhalefet anlayışı hareket etmiş olup, bundan sonra da aynı şekilde hareket etmeye devam edecektir.

Öte yandan, Milliyetçi Hareket Partisi dokunulmazlık fezlekeleri hususundaki açık desteklerini ifade etmekle birlikte, bu konu hakkında diğer siyasi partilerden de aynı şekilde samimiyet ve tutarlılık beklemektedir.

Esasen milletvekili dokunulmazlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin yasama faaliyetlerini her şeyden bağımsız ve korkusuzca yürütmesi için oluşturulmuş bir koruma mekanizmasından ibaret olmalıdır. Dokunulmazlığın sınırları, Türk Milleti'nin karar, niyet ve söylemlerinin yine Türk Milleti'nin yegâne karar mekanizması olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde herhangi bir baskı altında kalınmaksızın ifade edilebilmesini sağlamak üzere belirlenmelidir. Ancak dokunulmazlık hiçbir zaman Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün tehdidi noktasında bir koruma aracı olarak kullanılmamalıdır. Dokunulmazlık hiçbir zaman terör örgütü savunuculuğuna kalkan olarak kullanılmamalıdır. Dokunulmazlık hiçbir zaman terör söylem ve eylemlerinin meşrulaştırılması ya da propaganda malzemesi yapılması noktasında da kullanılmamalıdır.

Önemle vurgulamak gerekmektedir ki Milliyetçi Hareket Partisi'nin bu kanun teklifini desteklemesinin iki temel nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ve ön önemlisi, terörle bağlantılı suçlardan fezlekesi bulunan milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasıdır. İkincisi ise, Milliyetçi Hareket Partisi olarak dokunulmazlık fezlekesi olan milletvekillerimizin dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla ilgili olarak herhangi bir çekincesinin bulunmamasıdır.

TEKLİFİN MADDELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİMİZ

Yine aynı sorumlu yaklaşım içerisinde, Milliyetçi Hareket Partisi'nin 2/1028 Esas Numaralı Kanun Teklifine ilişkin siyasi, hukuki ve teknik görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar başta olmak üzere terörle bağlantılı suçlar kapsamındaki dosyaların dokunulmazlığa takılmadan doğrudan yargı mercilerinin karar verebileceği ve her türlü tasarrufu kullanabileceği bir sistemin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bunun yolu da Anayasanın 83'üncü maddesine Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar başta olmak üzere terörle bağlantılı suçlar kapsamındaki dosyalara ilişkin özel bir hüküm eklenmesidir. Anadolu'da sık kullanılan “demir tavında dövülür” deyimini doğrultusunda, iktidar partisi bu fırsatı iyi değerlendirebilseydi ve bu hususta kalıcı çözümün getirilmesini talep etseydi el birliği ile “kalıcı çözüm” gerçekleştirilebilirdi. Ancak yönelişler bu doğrultuda olmadığından kanun teklifi Anayasa Komisyonu'nda “geçici çözüm” getirecek şekilde kabul edilmiştir.

Geçici madde ile bu hususun çözülmesi yaklaşımının diğer bir sakıncası da Anayasa Komisyonu'nda görüşmeleri tamamlanan 2/1028 Esas Numaralı kanun teklifinin yürürlüğe girdiği tarihten bir gün sonra dahi yetkili makamlara intikal edecek Terörle Mücadele Kanunu başta olmak üzere terörle bağlantılı bir suç nedeniyle oluşan dokunulmazlık fezlekesinin

akıbeti hakkındadır. Kanun teklifinin bu şekilde yürürlüğe girmesi ihtimalinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde kabul edildiği tarihten hemen sonra oluşabilecek dosyalar hakkında ne yazık ki bu madde uygulanamayacak ve o dosyalar yine yıllarca TBMM raflarında tozlanacaktır. Bu şekilde gelişecek süreçte Türk Milleti’nin ve kamuoyunun vicdanı asla rahatlatılamayacaktır. Bu sebeple, kanun teklifinin “zaman kapsamı” bakımından ve özellikle “Terörle Mücadele Kanunu’nda yer alan suçlar” başta olmak üzere “terörle bağlantılı suçlar” kapsamındaki dosyalar açısından, geleceğe dönük bir çerçevesi de bulunması gerekmektedir. Bu zaman kapsamının ileriye dönük olarak düzenlenmesi ve bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra ilgili mercilere intikal eden dosyalar bakımından da aynı şekilde işlem görmesi gerekmektedir.

Bu yönü ile kanun teklifine ek bir fıkra eklenerek en azından kanunun yürürlüğe girdiği tarihten Türkiye Büyük Millet Meclisi 26’ncı Yasama Dönemi sonuna kadar, 3713 Sayılı “Terörle Mücadele Kanunu”nda yer alan suçlar başta olmak üzere terörle bağlantılı bir suç işleyen milletvekilleri hakkında Anayasanın 83’üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmünün uygulanmamasının sağlanması gerekmektedir.

Ayrıca kanun teklifinin eksik kalan bir diğer yönü ise kapsadığı kişiler bakımındandır. Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyelerinin kanun teklifi kapsamına alınmaması eşitlik ilkesine aykırıdır. Bu sebeple de kanun teklifi içerisine, “Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisi 26’ncı Yasama Dönemi sonuna kadar; Bakanlar Kurulu’nun genel siyasetiyle veya bakanların görevleriyle ilgili cezai sorumluluğu gerektiren ve görevleri sırasında işlenen fiillerinden dolayı Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında da Anayasanın 83 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi ve 100’üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.” şeklinde bir fıkra eklenerek Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyelerini koruyucu nitelikteki hüküm değiştirilmiş olacaktır.

Kanun teklifinin, bu eksik ve hatalı yönleri giderilmeden, mevcut haliyle yasallaşması ihtimalinde, ne yazık ki “günü kurtarmak”tan öte bir sonuç ortaya çıkmayacaktır.

Kanun teklifinin mevcut hali ile iktidar partisinin “geçici çözüm”ü olmakla birlikte, eğer Milliyetçi Hareket Partisi’nin bu haklı ve kararlı sesine kulak verilirse “geçici çözüm”, adeta “kısmi kalıcı çözüm”e dönüşebilecektir.

Bu sebeplerle Milliyetçi Hareket Partisi’nin Anayasa Komisyonu Üyeleri kanun teklifine ilişkin iki adet önerge sunmuşlardır.

Birinci Önergede; yukarıda izah edilen 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda yer alan suçlar başta olmak üzere terörle bağlantılı bir suç işleyen milletvekillerinin ve yine yukarıda izah edilen Başbakan ve Bakanların, Türkiye Büyük Millet Meclisi 26’ncı Yasama Dönemi sonuna kadar dokunulmazlıklardan faydalanamamasının sağlanması talep edilmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi’nin bu önergesi hükümet ile iktidar ve ana muhalefet partileri tarafından kabul edilmemiştir.

İkinci önergede ise; birinci önergede yer alan Başbakan ve Bakanlara ait kısmının siyasi saiklerle reddedildiği düşünülerek, sadece ve yine birinci önergede yer alan 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda yer alan suçlar başta olmak üzere terörle bağlantılı bir suç işleyen milletvekillerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi 26’ncı Yasama Dönemi sonuna kadar dokunulmazlıklardan faydalanamamasının sağlanması talep edilmiştir.

Ancak sadece terörle ilgili olan bu önergemiz de hükümet ile iktidar ve ana muhalefet partileri tarafından kabul edilmemiştir. Terör suçu işleyen bir milletvekilinin dokunulmazlıktan faydalanmaması yönündeki önergemizin kabul edilmemesi, izah ve kabul edilebilir bir durum değildir.

Hatta Milliyetçi Hareket Partisi’nin kapsamın ve zamanın genişletilmesi hakkındaki bu haklı önergelerinin aksine, kanun teklifinin Anayasa Komisyonu görüşmeleri esnasında iktidar partisine mensup komisyon üyeleri tarafından zaman bakımından kapsamın “yürürlük” tarihi yerine “kabul” tarihi olarak değiştirilmesi hakkında önerge sunulmuş ve bu önerge yine iktidar partisine mensup komisyon üyeleri tarafından kabul edilmiştir. Anayasa değişikliğinin bu hali ile sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu görüşmeleri esnasındaki kabul tarihi esas alınacak ve bu tarihten sonra ilgili mercilere intikal eden dokunulmazlık dosyaları yine Anayasanın 83’üncü maddesinden faydalanacaktır. Yani kanun teklifinin ilk hali ile kabul edilmesi ihtimalinde dahi en azından yürürlük tarihi esas alınacak ve iş bu kanun yürürlüğe gireceği tarihe kadar ilgili mercilere intikal eden dosyalarda kapsam içerisinde olacakken, AKP tarafından sunulan önerge ile sadece “kabul” tarihine kadar gelen dosyalar kapsam içerisinde olacaktır.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Milliyetçi Hareket Partisi; ülkemizin menfaatine olan, terör ve terör örgütlerinin karşısında olan her girişimi desteklemiştir ve destekleyecektir, diğer siyasi partilerin de aynı şekilde samimi, tutarlı, kararlı ve milli düşünceler ve niyetler içerisinde olmasını beklemektedir. Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz, Anayasa Komisyonu’na sunduğumuz önergelerimiz kabul edilmemesine rağmen şimdiye kadarki uyarılarımızı, hassasiyetlerimizi ve izah ettiğim çekincelerimizi saklı tutarak gerçek anlamda çözüm getirecek her yaklaşımı desteklediğimizi açık yüreklilikle beyan ederiz.

Son dönemlerde komisyonlara ve Genel Kurul’a gelen her kanun teklifi ve tasarısında olduğu gibi Milliyetçi Hareket Partisi bu kanun teklifinde de sorumlu muhalefet anlayışı içerisinde yaklaşım ve girişimlerde bulunmasına rağmen ne yazık ki olumlu bir sonuç alamamıştır.

Kanun teklifi, yukarıda arz edilen çerçevede önemli eksiklikler barındırmaktadır.

Ancak Milliyetçi Hareket Partisi’nin Anayasa Komisyonunda kabul oyu verdiği ve TBMM Genel Kurulunda da kabul oyu vereceğini beyan ettiği işbu Anayasa Değişikliğine

ilişkin kanun teklifinin, işlem görmeyi bekleyen dokunulmazlık fezlekeleri bakımından geçici de olsa bir çözüm getirmesinden dolayı haklı itirazlarımız ve beyanlarımız saklı kalmak üzere Ülkemize ve Milletimize hayırlar getirmesini temenni ederiz.

Yukarıda açıkladığımız gerekçelerle, İçtüzüğün 42'nci maddesine uyarınca, raporda yer almayan görüşlerimizin rapora eklenmesi hakkındaki ek görüşlerimizi saygılarımızla sunarız.

Mehmet Parsak
Afyonkarahisar

Oktay Öztürk
Mersin

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GENEL BAŞKANI KONYA MİLLETVEKİLİ AHMET DAVUTOĞLU VE GRUP BAŞKANVEKİLLERİ GİRESUN MİLLETVEKİLİ NURETTİN CANIKLI, AMASYA MİLLETVEKİLİ MEHMET NACİ BOSTANCI, AKSARAY MİLLETVEKİLİ İLKNUR İNCEÖZ, ÇANAKKALE MİLLETVEKİLİ BÜLENT TURAN VE TOKAT MİLLETVEKİLİ COŞKUN ÇAKIR İLE 310 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ
(2/1028)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 - 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 20 - Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte; soruşturmaya veya soruşturma ya da kovuşturma izni vermeye yetkili mercilerden, Cumhuriyet Başsavcılıklarından ve Mahkemelerden, Adalet Bakanlığına, Başbakanlığa, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına veya Anayasa ve Adalet Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanlığına intikal etmiş yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyaları bulunan milletvekilleri hakkında, bu dosyalar bakımından, Anayasanın 83 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde; Anayasa ve Adalet Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanlığında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında, Başbakanlıkta ve Adalet Bakanlığında bulunan yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyalar, gereğinin yapılması amacıyla, yetkili merciine iade edilir.”

MADDE 2 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoylamasına sunulması halinde oylanır.

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 - 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 20 - Bu maddenin Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte; soruşturmaya veya soruşturma ya da kovuşturma izni vermeye yetkili mercilerden, Cumhuriyet başsavcılıklarından ve mahkemelerden; Adalet Bakanlığına, Başbakanlığa, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına veya Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyon Başkanlığına intikal etmiş yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyaları bulunan milletvekilleri hakkında, bu dosyalar bakımından, Anayasanın 83 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde; Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyon Başkanlığında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında, Başbakanlıkta ve Adalet Bakanlığında bulunan yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyalar, gereğinin yapılması amacıyla, yetkili merciine iade edilir.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoylamasına sunulması halinde oylanır.

TBMM Basımevi 2016